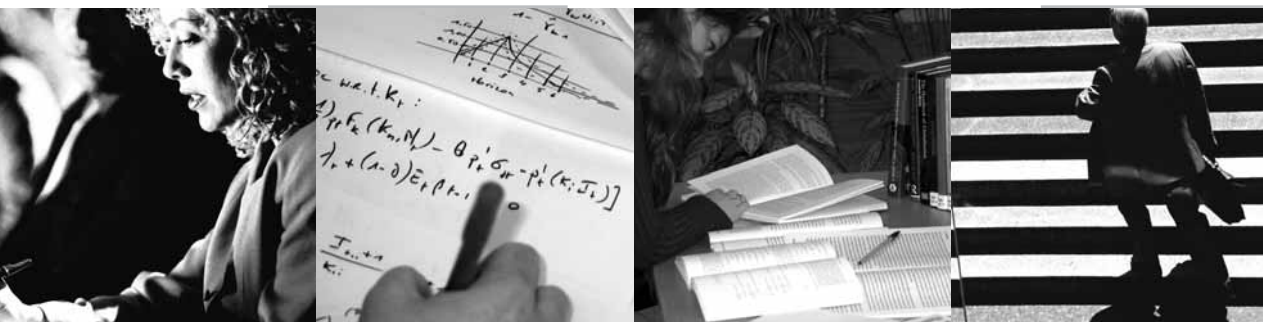

Recente ontwikkelingen in het Belgisch financieel systeem

November 2004

RECENTE ONTWIKKELINGEN IN HET BELGISCH FINANCIËEL SYSTEEM

Deze halfjaarlijkse publicatie geeft een overzicht van recente ontwikkelingen in het Belgisch financieel systeem, onder de vorm van een reeks tabellen en grafieken voor de kredietinstellingen, de beleggingsondernemingen, de verzekeringsondernemingen, de pensioenfondsen en de openbare effectenuitgiften.¹ Ze vormt een aanvulling op het *Financial Stability Review*, dat éénmaal per jaar, in juni, verschijnt en een macro-prudentiële analyse bevat van de stabiliteit van het Belgisch financieel systeem.

De tabellen en grafieken zijn bijgewerkt op basis van de laatst beschikbare gegevens. Ze worden voorafgegaan door enkele beknopte commentaren over de kredietinstellingen, de verzekeringsondernemingen en de pensioenfondsen.

1 KREDIETINSTELLINGEN

1.1 OVERZICHT EN KERNCIJFERS

De voornaamste kernindicatoren voor de Belgische kredietinstellingen zijn in het eerste semester van 2004 positief geëvolueerd. Zo steeg het rendement op het eigen vermogen van de kredietinstellingen van 15,2 pct. in het eerste semester van 2003 tot 19,4 pct. in de vergelijkbare periode van 2004 (geannualiseerde cijfers). De rendabiliteit van de Belgische banksector benaderde daarmee opnieuw het peil van het jaar 2000 (20,4 pct.). Zowel de toename van het bankproduct (5,6 pct.) als de geringe stijging van de operationele kosten (1,8 pct.) hebben in belangrijke mate bijgedragen tot de stijging van het geconsolideerde resultaat. Deze evoluties hebben ook geleid tot een daling van de kosten-inkomstenverhouding tot 68,2 pct. in de eerste helft van 2004.

INDICATOREN INZAKE RENDABILITEIT EN SOLVABILITEIT VAN DE KREDIETINSTELLINGEN NAAR BELGISCH RECHT						
	2000	2001	2002	2003	Juni 2003	Juni 2004
Kosten/inkomstenverhouding (1)	72,2	74,1	74,7	73,9	70,6	68,2
Rendement op het eigen vermogen (2)	20,4	13,7	11,8	13,6	15,2	19,4
Risk assets ratio	11,9	12,9	13,1	12,8	12,9	12,3
waarvan :						
Tier I	7,5	8,1	8,5	8,7	8,7	8,6

Bron: CBFA.

(1) Met inbegrip van de resultaten op territoriale basis van de Belgische bijkantoren van buitenlandse banken.

(2) Geannualiseerde cijfers voor juni 2003 en 2004.

¹ Deze publicatie kwam tot stand in samenwerking met de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen.

De lichte daling van de *risk assets ratio* — van 12,8 pct. eind 2003 tot 12,3 pct. eind juni 2004 — was het resultaat van een toename van de risicogewogen activa, terwijl het niveau van het eigen vermogen niet veranderde. De Tier-I kapitaalratio, die tussen eind 2000 en eind 2003 was gestegen van 7,5 pct. tot 8,7 pct., stabiliseerde in de eerste helft van 2004 rond dit hogere peil.

1.2 AANTAL BANKEN EN BALANSSTRUCTUUR

Voor het aantal banken dat in België actief is, heeft de dalende trend van het laatste decennium zich in de eerste helft van 2004 verdergezet. Zo is het aantal kredietinstellingen gedaald van 109 per einde december 2003 tot 107 op 30 juni 2004 (**Grafiek 1 en Tabel 1**). Twee banken naar Belgisch recht met Belgische meerderheidsdeelneming hebben gedurende de eerste zes maanden van 2004 hun activiteiten stopgezet, zodat het aantal banken van deze categorie nog slechts 32 eenheden bedraagt. Daardoor vertegenwoordigen de kredietinstellingen naar Belgisch recht met buitenlandse meerderheidsdeelneming en de kredietinstellingen naar buitenlands recht voortaan 70 pct. van het totale aantal instellingen, terwijl dat percentage tien jaar geleden nauwelijks hoger was dan 50 pct. De bijkantoren die vallen onder het recht van andere lidstaten van de Europese Unie vormen hiervan, met een totaal van 38 eenheden, de grootste groep.

Tijdens het eerste halfjaar van 2004 liep het balanstotaal op geconsolideerde basis met 9,7 pct. op tot 1.133 miljard euro (**Tabel 2**). Aan de actiefzijde lieten zowel de interbancaire vorderingen als de vorderingen op cliënten, dit is de kredietverlening door banken aan niet-bancaire tegenpartijen, een sterke stijging noteren met respectievelijk 15,2 en 11,1 pct. (**Tabellen 3 en 5**). Aan de passiefzijde namen de interbancaire schulden toe met 16,1 pct., terwijl de cliëntentegoeden met 4,5 pct. aangroeiden (**Tabel 4**).

1.3 IN BELGIË INGEZAMELDE CLIËNTENTEGOEDEN

In de loop van het eerste semester van 2004 namen de in België ingezamelde cliëntentegoeden met 0,2 pct. toe (**Tabel 6 en Grafiek 2**). De depositoboekjes, die met een bedrag van 138,2 miljard euro het leeuwendeel voor hun rekening nemen, tekenden in de eerste zes maanden van 2004 een groei op van 7,1 pct. Zij vertegenwoordigen inmiddels 43,5 pct. van de totale tegoeden ingezameld bij cliënten in België. De kasbons blijven daarentegen teruglopen. Terwijl ze vijf jaar geleden nog goed waren voor ongeveer een kwart van de in België ingezamelde tegoeden, was dat percentage eind juni 2004 verminderd tot 12,8 pct. De voorkeur van de spaarders blijft dus uitgaan naar beleggingen in spaarboekjes. Op 30 juni 2004 maakten de depositoboekjes en de zichtrekeningen daardoor 66 pct. van de Belgische cliëntentegoeden uit (**Grafiek 3**).

1.4 KREDIETVERLENING EN EFFECTENPORTEFEUILLE

In de eerste helft van 2004 zijn de uitstaande kredieten aan cliënten op geconsolideerde basis met 11,1 pct. gestegen in vergelijking met eind december 2003 (**Tabel 7**). Een belangrijk deel van die ontwikkeling is te verklaren door de toename met 12 pct. van de termijnleningen, die grotendeels voortvloeit uit de stijging van de repo-transacties op de geldmarkt die onder deze post worden geboekt. Afgezien daarvan situeerde de groei van de kredieten aan de cliënteel zich in de loop van het eerste halfjaar rond 5 pct., waarvan een belangrijk deel voortvloeide uit kredieten op het buitenland (**Grafiek 4**). De in 2003 vastgestelde groei van de hypothecaire leningen zette zich ook in de eerste zes maanden van 2004 voort. Eind juni lag het uitstaande bedrag immers 4,5 pct. hoger dan eind 2003.

Op territoriale basis zijn de kredieten aan de Belgische huishoudens in de eerste helft van 2004 sterk blijven toenemen (3,2 pct.), terwijl de kredietverlening aan ondernemingen stabiliseerde. Dit verschil in groeivoet, dat sinds enkele jaren wordt waargenomen, heeft voor gevolg dat het uitstaande kredietbedrag aan huishoudens inmiddels het bedrag aan kredieten aan bedrijven overtreft.

De effectenportefeuille is in de loop van het eerste halfjaar van 2004 met 5,3 pct. aangegroeid tot 317 miljard euro (**Tabel 8**). Deze toename is groter dan die over het ganse jaar 2003 (3,3 pct.). Binnen die effectenportefeuille is de beleggingsportefeuille met slechts 1,5 pct. toegenomen, terwijl de handelsportefeuille gegroeid is met 19,3 pct., zodat deze bijna een kwart van de totale portefeuille vertegenwoordigde in juni 2004. De evolutie van die laatstgenoemde portefeuille is evenwel gedeeltelijk te verklaren door de verandering van de waarde van reeds aangehouden effecten. De handelsportefeuille wordt immers geboekt aan marktwaarde, in tegenstelling tot de beleggingsportefeuille, die geboekt wordt aan de historische waarde.

De door overheidsinstanties uitgegeven effecten vormen met 57,8 pct. nog altijd de belangrijkste component van de effectenportefeuille. Bovendien is het aandeel van door buitenlandse overheidsinstanties uitgegeven effecten blijven toenemen, zodat deze, per einde juni 2004, 59,6 pct. van het totaal van de door overheidsinstanties uitgegeven effecten en 34,4 pct. van de volledige portefeuille uitmaakten. Daarnaast zijn, dankzij het verbeterde beursklimaat, de niet-rentedragende effecten (aandelen) in de handelsportefeuille fors gestegen (34,3 pct.) zodat ze per einde juni 2004 6,3 pct. van de effectenportefeuille van de kredietinstellingen uitmaakten, wat meer dan dubbel zoveel is dan het in december 2002 genoteerde percentage. Die stijging is opnieuw ten dele toe te schrijven aan de verandering van de waarde van die effecten.

1.5 BUITEN-BALANSVERRICHTINGEN OP TERMIJN

Het totaal van de buiten-balansverrichtingen op termijn is in de loop van de eerste helft van 2004 met 30 pct. opgelopen tot een notioneel bedrag van 6.015 miljard euro. Die stijging is grotendeels toe te schrijven aan de forse groei van de renteverrichtingen, die inmiddels 87,5 pct. van het totaal van de

termijnverrichtingen uitmaken (**Tabel 9**). De renteswaps, meer dan 70 pct. van de termijnverrichtingen op rente, tekenden een stijging op met 38,2 pct. De termijnverrichtingen op valuta's zijn dan weer met bijna 20 pct. toegenomen tot een notioneel bedrag van 558 miljard euro.

1.6 SOLVABILITEIT

Vergeleken met december 2003 is de solvabiliteitsratio van de kredietinstellingen naar Belgisch recht per einde juni 2004 licht gedaald tot 12,3 pct. (**Grafiek 5**). Die daling kan worden verklaard door een toename van om en bij de 5 pct. van de risicogewogen activa, terwijl het totale eigen vermogen stagneerde. Bij de risicogewogen activa merken we opnieuw een stijging op van de leningen aan de residentiële vastgoedsector.

Wat de samenstelling van het eigen vermogen betreft, heeft het aandeel van het eigen vermogen in strikte zin ('Tier I-kapitaal') zich verder versterkt tot 72,6 pct. van het totale eigen vermogen op 30 juni 2004 (**Tabel 10**). Tijdens diezelfde periode zijn de Tier II-elementen terugvallen met 5,4 pct. Een verklaring voor die vermindering is te vinden in de aflossing van achtergestelde schulden.

1.7 LANDENRISICO

In de loop van het eerste halfjaar van 2004 is de activiteit van de kredietinstellingen met landen buiten de verslaggevende zone² toegenomen met meer dan 9 pct. (**Grafiek 6**), terwijl de groei over gans 2003 beperkt bleef tot 0,3 pct.

Die evolutie is in hoofdzaak te verklaren door de toename met 16 pct. van de uitstaande bedragen op de geïndustrialiseerde landen buiten de verslaggevende zone, die meer dan een derde van het totale uitstaande bedrag vertegenwoordigen. De uitstaande bedragen op Griekenland, die alleen al goed zijn voor 40 pct. van het totaal van die categorie, noteerden een halfjaarlijkse stijging van 28,5 pct. De uitstaande bedragen op Azië klommen met bijna 20 pct., wat in grote mate toe te schrijven was aan de toename van de vorderingen op India. De stijging van de uitstaande bedragen op de off-shorecentra bleef daarentegen beperkt tot minder dan 3 pct. en de uitstaande bedragen op de Centraal-Europese landen noteerden zelfs een lichte daling.

De vorderingen op de twee landen waarvoor de CBFA eind juni 2004 een voorziening voor landenrisico oplegde (Turkije en Indonesië) bedroegen nog slechts 2,8 pct. van het totale geconsolideerde eigen vermogen van de banksector op het einde van het eerste semester.

Binnen de landen van de verslaggevende zone stellen we opnieuw een opmerkelijke toename vast van de uitstaande bedragen op Japan, die inmiddels 22,5 pct. van het geconsolideerde eigen vermogen van de banksector uitmaken, terwijl dit percentage eind 2003 17,8 pct. bedroeg.

² Onder 'verslaggevende zone' worden de 18 geïndustrialiseerde landen verstaan die, voor statistische doeleinden en volgens een eenvormig schema, hun externe vorderingen aan de Bank voor Internationale Betalingen meedelen.

1.8 RENDABILITEIT

Tabel 11 geeft een overzicht van de voornaamste componenten van de winst- en verliesrekening van de Belgische banken op geconsolideerde basis.

Het geconsolideerde nettoresultaat van de kredietinstellingen is in het eerste halfjaar van 2004 opnieuw gestegen, tot iets meer dan 3 miljard euro. De toename bedroeg 28,3 pct. ten opzichte van de eerste helft van 2003. Dat resultaat is voornamelijk toe te schrijven aan een significante verbetering van het renteresultaat, alsook aan een gunstige ontwikkeling van de bedrijfskosten en de kosten voor kredietrisico's.

In vergelijking met dezelfde periode in 2003 is het renteresultaat in de eerste zes maanden van 2004 immers aanzienlijk gestegen (11,2 pct.). Die verbetering van het renteresultaat is tegelijk toe te schrijven aan een verbetering van de rentemarge op verrichtingen met de cliënteel (prijs effect) en aan een toename met 8 pct. van zowel de rentedragende activa als de rentedragende passiva (volume-effect). Dit volume-effect is wel hoofdzakelijk toe te schrijven aan de toegenomen activiteiten met lage marges zoals interbankverrichtingen en repo-transacties.

De niet-renteresultaten werden negatief beïnvloed door de daling van zowel de gerealiseerde meerwaarden op de beleggingsportefeuille als de opbrengsten uit tradingactiviteiten. De inkomsten uit provisies en bankdiensten, die ongeveer 60 pct. van de niet-renteopbrengsten vertegenwoordigen, zijn wel aangedikt met 11,3 pct. Die stijging vloeide onder meer voort uit een hogere tarifiering voor een bepaald aantal producten.

In het eerste semester van 2004 zijn de totale bedrijfskosten met 1,8 pct. gestegen vergeleken met dezelfde periode in 2003. De beheersing van de personeelskosten (+ 0,5 pct.) werd in het eerste halfjaar van 2004 voortgezet, terwijl de overige bedrijfskosten, die in 2003 nog met 4,1 pct. waren afgenomen, toenamen met 2,7 pct. De kleine toename van de totale bedrijfskosten, in combinatie met de aanzienlijke stijging van het bankproduct, resulteerde in een significante verbetering van de kosten-inkostenverhouding, die daalde van 70,2 pct. in het eerste halfjaar van 2003 tot 67,8 pct. in het eerste halfjaar van 2004 voor de kredietinstellingen naar Belgisch recht (**Grafiek 7**).

Net zoals in 2003 is de verbetering van het geconsolideerde resultaat in het eerste halfjaar van 2004 ook te danken aan de forse daling van de nettowaardecorrecties, voornamelijk deze op kredieten. Dit is in tegenstelling tot 2003, toen de verbetering resulteerde uit een daling van de nettowaardecorrecties op effecten in de beleggingsportefeuille. In totaal zijn de nettowaardecorrecties gedaald van 662 miljoen euro in de eerste helft van 2003 tot 307 miljoen euro in de eerste zes maanden van 2004. Hierbij dient echter opgemerkt te worden dat de Belgische banken hun waardecorrecties meestal pas aan het einde van het jaar boeken. Toch staan de recente ontwikkelingen in schril contrast met deze vastgesteld in 2002, toen de Belgische banken aanzienlijke

voorzieningen hadden aangelegd om het hoofd te kunnen bieden aan eventuele verliezen op hun krediet- en aandelenportefeuilles.

In de eerste helft van 2004 zijn de uitzonderlijke resultaten gedaald met 74,1 pct. tegenover het eerste halfjaar van 2003, toen deze opgedreven waren door de resultaten uit de verkoop van deelnemingen.

De gunstige ontwikkeling van de resultaten heeft zich ten slotte ook weerspiegeld in de rendabiliteitsratio van het eigen vermogen van de banken. Die ratio is gestegen van 15,2 pct. in het eerste halfjaar van 2003 tot 19,4 pct. in de eerste helft van 2004 (geannualiseerde cijfers).

2 VERZEKERINGSONDERNEMINGEN EN PENSIOENFONDSEN

2.1 VERZEKERINGSONDERNEMINGEN

2.1.1 OVERZICHT

In deze sectie wordt de financiële situatie van de Belgische verzekeringssector in 2003 en, voor zover reeds gegevens beschikbaar zijn, de eerste helft van 2004 besproken.

Op het einde van juni 2004 was het aantal verzekeringsondernemingen verder afgenomen ten opzichte van eind 2003 met 13 eenheden (**Tabel 18**). Deze daling deed zich voornamelijk voor bij de ondernemingen die enkel niet-levensverzekeringsactiviteiten uitoefenen. Hun aantal bedroeg 117 op het einde van juni 2004, ten opzichte van 127 op het einde van 2003. Deze relatief sterke daling, die ook de voorgaande jaren merkbaar was, is voornamelijk het gevolg van stopzetting door middel van overdracht van verzekeringsportefeuilles en in mindere mate ook door fusies. Desondanks zijn er nog steeds veel meer ondernemingen die enkel niet-levensverzekeringsactiviteiten ontplooiën dan er gemengde of zuivere levensverzekeringsondernemingen bestaan. Het aantal ondernemingen dat onder het stelsel van de vrije dienstverlening activiteiten in ons land ontplooit, stabiliseerde in de eerste helft van 2004. Ondanks het grote aantal ondernemingen dat langs deze weg toegang heeft tot de Belgische markt blijft hun marktaandeel zeer beperkt.

2.1.2 BELEGGINGEN EN ANDERE ACTIVA

Het balanstotaal van de verzekeringssector is in 2003 met 13,6 pct. toegenomen, hetgeen opnieuw aansluit bij het snellere groeiritme dat werd opgetekend tot en met 2001 (**Tabel 19**).

De beleggingen, die met 88 pct. de voornaamste post zijn op het actief van de balans, lieten dan ook een gelijkaardige toename noteren. Binnen deze post dient een onderscheid te worden gemaakt tussen beleggingen verbonden aan tak 23 levensverzekeringscontracten (contracten verbonden aan beleggingsfondsen) en de andere beleggingen. Voor de laatste portefeuille was in 2003 vooral de verdere toename van de obligaties met 23,8 pct. opvallend. Als gevolg daarvan nam het belang van

deze component toe tot 67,0 pct. van de portefeuille, in vergelijking met 62,3 pct. op het einde van 2002. De aandelenportefeuille werd in 2003 dan weer verder gereduceerd. Aandelen maakten op het einde van 2003 nog 12,8 pct. van de portefeuille uit, tegen 17,9 pct. eind 1999.

De tak 23 portefeuille, die in tegenstelling tot de andere onderdelen van de balans aan marktwaarde wordt gewaardeerd, nam in 2003 opnieuw met 9,5 pct. toe, na een terugval in 2002. Deze toename is te danken aan het herstel van de financiële markten tijdens deze periode, wat zowel een positieve invloed had op de marktwaarde van de beleggingen als op de instroom van nieuwe premies. Deze portefeuille bevat voornamelijk aandelen en deelnemingen in ICB's.

2.1.3 PROVISIES EN ANDERE PASSIVA

Aan de passiefzijde nam het eigen vermogen in 2003 met 11,4 pct. toe tot 8,8 miljard euro na de daling die in 2002 werd opgetekend onder invloed van het verlies dat de sector in dat jaar had geleden (**Tabel 20**).

De provisies vormen met 85,6 pct. de belangrijkste passiefpost. De stijging met 13,8 pct. die zij in 2003 lieten optekenen was zoals in de voorgaande jaren voornamelijk toe te wijzen aan de forse stijging van de provisies voor tak 21 levensverzekeringen (contracten met een gegarandeerd rendement). Als reactie op de belangrijke verliezen die de beleggers sinds 2000 op hun portefeuille hebben geleden, beleggen zij nog steeds voornamelijk in producten waarvan het rendement enigszins voorspelbaar is en niet negatief kan worden. Daardoor blijven de verplichtingen van de verzekeringsondernemingen met betrekking tot deze contracten toenemen. In 2003 nam echter ook de interesse voor tak 23 contracten opnieuw in zekere mate toe, waardoor de provisies voor deze contracten vorig jaar met 9,4 pct. zijn toegenomen, terwijl deze in 2002 nog licht waren gedaald. Als gevolg daarvan was de stijging van de totale provisies in 2003 groter dan de 8,5 pct. opgetekend in 2002.

2.1.4 DEKKINGSWAARDEN

De reglementering schrijft de verzekeringsondernemingen voor hun provisies te dekken door specifieke activa die periodiek worden geaffecteerd aan de verschillende activiteiten die door de onderneming worden uitgeoefend. Deze toewijzing gebeurt aan de affectatie- of toewijzingswaarde, die in de meeste gevallen overeenkomt met de marktwaarde, maar voor sommige instrumenten zoals overheidsobligaties overeenstemt met de nominale waarde. In elk geval verschilt de waardering van deze van de beleggingen op de balans, waardoor een vergelijking moeilijk is. Daarenboven hebben de ondernemingen een zekere mate van vrijheid in het aanwijzen van de dekkingswaarden, waardoor de samenstelling ervan niet noodzakelijk overeenkomt met deze van de activa die op de balans onder de post beleggingen voorkomen.

Toch is het verloop van de dekkingswaarden - voor alle activiteiten samengenomen - vergelijkbaar met dat van de beleggingen die voorkomen op de balans. Het belang van obligaties nam in 2003 met

5,6 pct. toe tot 52,8 pct., terwijl de aandelenportefeuille verder werd gereduceerd tot 12,7 pct. van de totale dekkingswaarden (**Tabel 21**). De verhoging van de prijzen op de aandelenmarkten kon het effect van de verkoop van aandelen dus niet compenseren. In de eerste helft van 2004 nam het aandeel van obligaties verder toe tot 55,3 pct. van de totale dekkingswaarden. Binnen deze component werd sinds het midden van de jaren negentig geleidelijk een heroriëntatie van overheids- naar bedrijfsobligaties opgetekend. Door het opnemen van extra kredietrisico konden verzekeringsondernemingen het rendement van hun beleggingsportefeuille immers opdrijven. In 2003 en in de eerste helft van 2004 bleef deze verschuiving echter uit. In deze laatste periode bleef ook het belang van zowel aandelen als ICB's in het totaal van de dekkingswaarden zo goed als constant. ICB's vertegenwoordigden per einde juni 2004 15,4 pct. van de dekkingswaarden. Zowel het vastgoed als de leningen zetten hun structurele daling verder.

2.1.5 RENDABILITEIT

De verzekeringsondernemingen behaalden in 2003 een nettowinst van 646,2 miljoen euro, een forse verbetering in vergelijking met het verlies van 821 miljoen euro dat de sector in 2002 had opgelopen (**Grafiek 12**). Er waren ook minder verlieslatende ondernemingen, waarvan het gezamenlijke verlies nog slechts 353 miljoen euro bedroeg tegenover 1.443 miljoen euro in 2002. Het rendement op het eigen vermogen verbeterde dan ook van -10,4 pct. in 2002 tot 7,3 pct. in 2003, hetgeen echter nog steeds een stuk lager is dan de percentages opgetekend tussen 1997 en 2000.

De toename van het nettoresultaat reflecteerde zowel een verdere toename in het verzekeringsresultaat als een stijging van het nettobeleggingsresultaat. De stijging van de laatste component heeft de verzekeringsondernemingen er in 2003 niet toe aangezet de verdere sanering van hun verzekeringsresultaat stop te zetten. Globaal genomen is de samenstelling van het resultaat structureel verbeterd ten opzichte van het einde van de jaren negentig toen grote verzekeringsverliezen werden gecompenseerd door hoge beleggingsinkomsten. Het rendement op de beleggingsportefeuille, dat tussen 1999 en 2002 fors was teruggelopen, liet in 2003 opnieuw een stijging optekenen. Op basis van gegevens tot eind oktober, wordt verwacht dat deze stijging zich in 2004 zal doorzetten, zij het in kleinere mate.

In levensverzekeringen stegen de premies in 2003 met meer dan 22 pct. tot 17,7 miljard euro, grotendeels door de hoge premie-ontvangsten voor tak 21 contracten. De uitbetaalde schadebedragen en de provisionering stegen met respectievelijk 14,6 en 102,8 pct. (**Tabel 22**). Deze laatste component liep daardoor in 2003 op tot 73,2 pct. van de geïnde premies, ten opzichte van 44,2 pct. in 2002. Deze sterke stijging is echter voor een groot stuk te wijten aan de toename van de provisies die aangelegd werden voor tak 23 contracten. Bij dit type contracten - waarbij het beleggingsrisico volledig naar de verzekerde wordt doorgeschoven - variëren de verplichtingen van de verzekeraars immers in functie van de marktwaarde van de beleggingen die aan deze contracten verbonden zijn, hetgeen een impact heeft op de provisionering. Tegenover deze impact staat dat de waardeveranderingen ook in de nettobeleggingsopbrengsten worden geboekt. Zo namen de netto-beleggingsinkomsten in 2003 toe tot 4,8 miljard euro, ten opzichte van -278 miljoen euro in 2002.

De tak 23 contracten hebben bijgevolg zowel een impact op de wijziging in provisies als op het netto-beleggingsinkomen. Er zij bovendien op gewezen dat deze beleggingen aan marktwaarde op de balans van de verzekeringsondernemingen worden geboekt, in tegenstelling tot de andere elementen van de balans. Alle - ook de niet-gerealiseerde - waardeveranderingen komen zo onmiddellijk tot uiting in de resultatenrekening. De boekingen verbonden aan de tak 23 contracten introduceren dan ook een zekere volatiliteit in het verzekerings- en het nettobeleggingsresultaat, hoewel globaal genomen het effect op het technisch resultaat van de verzekeringsondernemingen nihil is. Gecorrigeerd voor deze invloeden werd in 2003 een minder sterke stijging van de aangelegde provisies opgetekend, die echter nog steeds groter was dan die van de premies, waardoor de netto aangelegde provisies opliepen tot 66,8 pct. van de geïnde premies, tegenover 60,9 pct. in 2002.

Voor de niet-levensverzekeringsactiviteiten namen de geïnde premies in 2003 met 6,6 pct. toe tot 9,1 miljard euro (**Tabel 22**). Dit was het gevolg van zowel een aanpassing van de prijszetting voor sommige producten als van een toename van de activiteiten. Zowel de schade-uitkeringen als de wijzigingen in de provisies daalden. Daardoor viel hun aandeel verder terug tot respectievelijk 62,5 en 9,2 pct. van de premies, vergeleken met 69,8 en 10,5 pct. in 2002. De operationele kosten stegen dan weer minder snel dan de premies (3,8 pct.). De verzekeringsondernemingen boekten aldus een verdere vooruitgang in het herstel van de winstgevendheid van hun niet-levensverzekerings-activiteiten. Toch bleef het verzekeringsresultaat in 2003 nog negatief (-191 miljoen euro). Het nettobeleggingsresultaat liet een stijging van 43,8 pct. optekenen. Als gevolg van de verbetering van zowel het verzekerings- als het beleggingsresultaat verbeterde het technisch resultaat niet-leven van -293 miljoen euro in 2002 tot 803 miljoen euro in 2003.

2.1.6 SOLVABILITEIT

Sinds 2002 schommelt de totale samengestelde solvabiliteitsmarge rond 260 pct. van het vereiste minimum (**Tabel 23**). Deze stabilisatie toont echter niet de verbeterde samenstelling van de marge in 2003 en de eerste helft van 2004. Terwijl de expliciete marge, die grotendeels bestaat uit het eigen vermogen, als gevolg van de slechte resultaten van de sector in 2002 was teruggevallen tot 173 pct. van het vereiste minimum, liep deze component opnieuw op tot 186 pct. op het einde van 2003 en tot 200 pct. na de eerste helft van 2004. De impliciete marge, die bestaat uit een deel van de verwachte winst uit levensverzekeringen en een deel van de niet-gerealiseerde meerwaarden, beide opgenomen op vraag van de ondernemingen en na goedkeuring door de CBFA, is in 2003 en vooral in de eerste helft van 2004 gedaald. Dit was vooral te wijten aan de gedaalde winstverwachting van de levensverzekeringsactiviteit ten gevolge van de lage rentestand. Daarnaast wordt de mate waarin verzekeringsondernemingen een beroep op deze component mogen doen, geleidelijk beperkt en zal het tegen 2009 uiteindelijk niet meer toegelaten zijn toekomstige winsten uit levensverzekeringen in de solvabiliteitsmarge op te nemen. Het tweede deel van de impliciete marge, bestaande uit een deel van de niet-gerealiseerde meerwaarden, is daarentegen na de daling in 2003, in de eerste helft van 2004 opnieuw toegenomen. Uiteindelijk bedroeg de impliciete marge op het einde van juni 2004 nog 60 pct. van het vereiste minimum. Niet alle niet-gerealiseerde meerwaarden worden echter

opgenomen in de impliciete marge. De overige vormen een additionele, "verborgen" buffer. Deze is in 2003 en in mindere mate ook in de eerste helft van 2004 opnieuw toegenomen na de forse dalingen sinds 2001.

2.2 PENSIOENFONDSEN

De markt van de pensioenfondsen werd in 2003 vooral gekenmerkt door het verdwijnen van het pensioenfonds van Belgacom, waarvan de verplichtingen en de activa werden overgenomen door de overheid. Dit fonds was het grootste op de Belgische markt en zijn verdwijning heeft in 2003 bijgevolg geleid tot een forse vermindering van het balanstotaal van de sector tot 10,9 miljard euro ten opzichte van 13,5 miljard euro in 2002 (**Tabel 24**). Uiteraard werden ook de bijdragen van de werknemers en de werkgevers door deze ontwikkeling beïnvloed. Daar waar deze in 2002 nog 1,9 miljard euro bedroegen, is dat in 2003 tot 1,2 miljard teruggelopen. De premies waren in 2002 echter uitzonderlijk hoog omdat een aantal ondernemingen additionele stortingen had gedaan om hun vermogenspositie op peil te houden. In de eerste helft van 2004 is het aantal fondsen opnieuw licht afgenomen.

De beleggingsportefeuille van de pensioenfondsen onderging in 2003 ook belangrijke wijzigingen (**Tabel 25**). Pensioenfondsen belegden wegens het voordeliger fiscaal regime en de betere spreidingsmogelijkheden nog meer dan vroeger via ICB's, ten nadele van hun rechtstreekse beleggingen in zowel aandelen als obligaties. Op het einde van 2003 was het aandeel van ICB's opgelopen tot 71,8 pct. van de dekkingswaarden ten opzichte van 56,2 pct. eind 2002. Het belang van aandelen en obligaties viel terug van respectievelijk 16,6 en 14,6 pct. op het einde van 2002 tot 5,3 en 10,2 pct. eind 2003. De dekkingswaarden worden echter aan marktwaarde gewaardeerd, waardoor de veranderingen in de samenstelling van de portefeuille niet enkel verschuivingen in de beleggingsstrategie, maar ook de veranderingen in de relatieve prijzen van de verschillende componenten weerspiegelen.

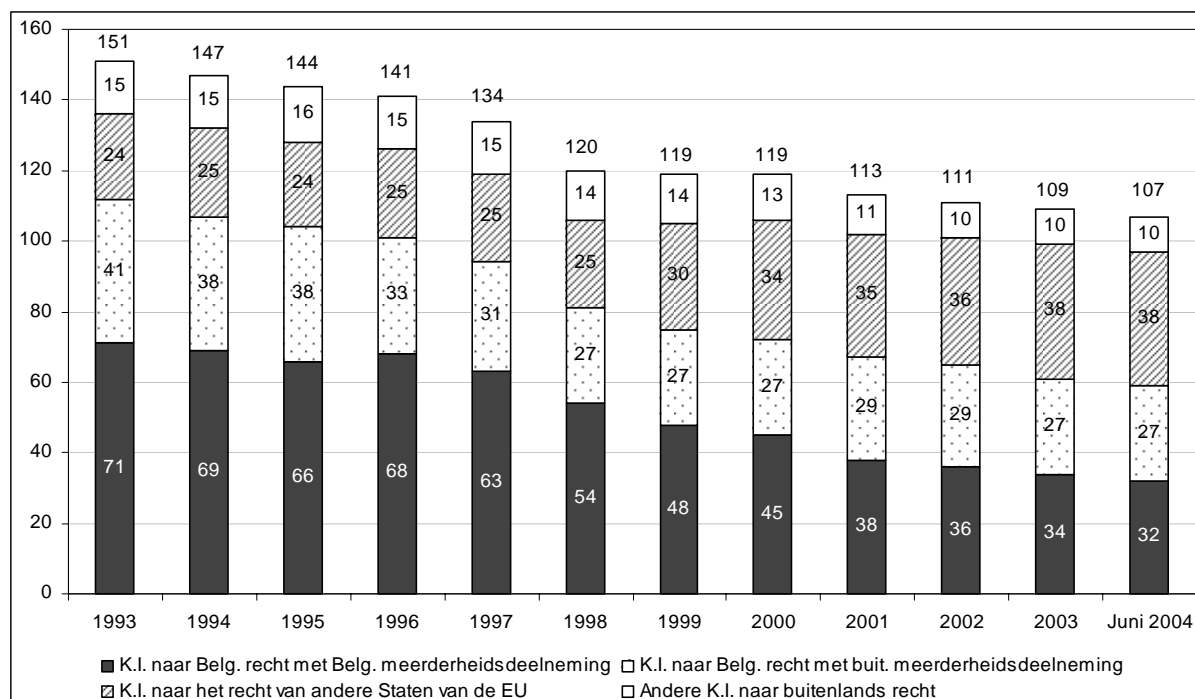
Het rendement dat de pensioenfondsen op hun beleggingen realiseerden was in 2003 opnieuw opgelopen tot 8,6 pct., na de slechte resultaten van de voorgaande jaren die bij een aantal fondsen tijdelijk tot een vermogenstekort hadden geleid. Op sectorniveau is de verhoging van het rendement in 2003 echter nog niet tot uiting gekomen in een verbetering van de vermogenspositie. Het beschikbare vermogen bedroeg op het einde van 2003 127,9 pct. van de huidige verplichtingen, ten opzichte van 128,9 pct. in 2002 (**Tabel 26**). Dit is echter voornamelijk te wijten aan het verdwijnen in 2003 van het Belgacom pensioenfonds, dat een relatief sterke vermogenspositie had. Inderdaad, het Belgacom pensioenfonds buiten beschouwing gelaten, is de vermogenspositie van de sector in 2003 verbeterd.

TABELLEN EN GRAFIEKEN

1. KREDIETINSTELLINGEN

1.1 Overzicht en kerncijfers

Grafiek 1 : Aantal kredietinstellingen ingeschreven op de lijst
(gegevens op het einde van de periode)

Bron : CBFA

Tabel 1 : Wijzigingen in de sector

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Juni 2004
Aantal kredietinstellingen naar Belgisch recht (einde periode)	94	81	75	72	67	65	61	59
<i>Evolutie tijdens de periode</i>								
. inschrijvingen	+2	+2	+2	+2	+1	+3	-	-
. schrappingen ⁽¹⁾	-9	-15	-8	-5	-6	-5	-4	-2
Aantal kredietinstellingen naar buitenlands recht (einde periode)	40	39	44	47	46	46	48	48
<i>Evolutie tijdens de periode</i>								
. inschrijvingen	+2	+2	+5	+5	+3	+2	+2	-
. schrappingen ⁽¹⁾	-2	-3	-	-2	-4	-2	-	-

(1) Schrappingen door stopzetting of door fusies/opslopingen.

Bron : CBFA

Tabel 2 : Evolutie van de kerncijfers*(gegevens op geconsolideerde basis; in miljarden euro's tenzij anders vermeld)*

	Balanstotaal			Cliëntentegoeden			Vorderingen op cliënten		
	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04	2003	Juni 2004	wijziging 03/04	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04
Grote bankgroepen (13)	913,2	1002,8	9,8%	453,9	473,1	4,2%	384,9	428,2	11,3%
Andere kredietinstellingen naar Belgisch recht (46)	81,0	89,5	10,5%	56,5	61,1	8,1%	31,3	34,4	9,8%
Totaal kredietinstellingen naar Belgisch recht (59)	994,2	1092,3	9,9%	510,4	534,2	4,6%	416,2	462,6	11,2%
Bijkantoren (48)	38,8	40,5	4,3%	21,5	21,8	1,4%	12,6	13,8	9,6%
Totaal kredietinstellingen (107)	1033,0	1132,8	9,7%	531,9	556,0	4,5%	428,8	476,5	11,1%

	Buiten-balansverrichtingen op termijn			Aan de kredietinstellingen toevertrouwde waarden en vorderingen			Resultaten van het boekjaar (in miljoenen euro's)		
	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging 03/04
Grote bankgroepen (13)	4 484,4	5 892,1	31,4%	739,0	669,4	-9,4%	2 070	2 773	33,9%
Andere kredietinstellingen naar Belgisch recht (46)	117,7	96,3	-18,1%	11 310,3	12 129,8	7,2%	285	258	-9,7%
Totaal kredietinstellingen naar Belgisch recht (59)	4 602,1	5 988,5	30,1%	12 049,2	12 799,2	6,2%	2 356	3 030	28,6%
Bijkantoren (48)	23,6	26,9	14,1%	832,2	939,4	12,9%	53	60	14,2%
Totaal kredietinstellingen (107)	4 625,7	6 015,4	30,0%	12 881,5	13 738,6	6,7%	2 408	3 091	28,3%

	Risk assets ratio		Rendement op gemiddelde activa ⁽¹⁾		Rendement op het gemiddelde eigen vermogen ⁽¹⁾		Kosten/inkomsten verhouding	
	2003	Juni 2004	Juni 2003	Juni 2004	Juni 2003	Juni 2004	Juni 2003	Juni 2004
Grote bankgroepen (13)	12,4%	11,8%	0,5%	0,6%	16,8%	21,2%	69,7%	66,5%
Andere kredietinstellingen naar Belgisch recht (46)	17,4%	16,7%	0,6%	0,5%	12,3%	8,7%	72,9%	75,7%
Totaal kredietinstellingen naar Belgisch recht (59)	12,8%	12,3%	0,5%	0,6%	15,2%	19,4%	70,2%	67,8%
Bijkantoren (48)	-	-	-	-	-	-	84,9%	80,5%
Totaal kredietinstellingen (107)	-	-	-	-	-	-	70,6%	68,2%

(1) Geannualiseerde cijfers.

Bron : CBFA

Tabel 3 : Evolutie van de belangrijkste balansposten
(gegevens op geconsolideerde basis; in miljarden euro's tenzij anders vermeld)

Activa	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04	Passiva	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04
Interbankvorderingen	206,1	237,4	15,2%	Interbankschulden	257,3	298,8	16,1%
Vorderingen op cliënten	428,8	476,5	11,1%	Cliëntentegoeden	531,9	556,0	4,5%
Effecten en ander waardepapier	301,0	317,3	5,4%	- schulden tegenover cliënten	416,7	439,0	5,3%
				- in schuldbewijzen belichaamde schulden	115,2	117,0	1,5%
Vaste activa	17,5	17,6	0,7%	Achtergestelde schulden	23,9	23,0	-3,7%
Andere posten	79,7	84,0	5,5%	Eigen vermogen	32,2	34,8	8,2%
				Andere posten	187,7	220,3	17,4%
	1 033,0	1 132,8	9,7%		1 033,0	1 132,8	9,7%

Bron : CBFA

Tabel 4 : Evolutie van de belangrijkste werkmiddelen
(gegevens op geconsolideerde basis; in miljarden euro's tenzij anders vermeld)

Balansposten	Euro			Deviezen			Totaal		
	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04
Interbankschulden	160,4	177,6	10,7%	97,0	121,2	25,0%	257,3	298,8	16,1%
Cliëntentegoeden	414,4	418,1	0,9%	117,5	137,9	17,3%	531,9	556,0	4,5%
Achtergestelde schulden	21,1	20,2	-4,4%	2,7	2,8	1,8%	23,9	23,0	-3,7%
Eigen vermogen ⁽¹⁾	32,2	34,8	8,2%				32,2	34,8	8,2%
Andere posten	145,2	147,1	1,3%	42,6	73,3	72,2%	187,7	220,3	17,4%
Totaal	773,2	797,7	3,2%	259,8	335,1	29,0%	1 033,0	1 132,8	9,7%

(1) Voor het eigen vermogen is de uitsplitsing euro/deviezen niet relevant.

Bron : CBFA

Tabel 5 : Evolutie van de belangrijkste bestedingen
(gegevens op geconsolideerde basis; in miljarden euro's tenzij anders vermeld)

Balansposten	Euro			Deviezen			Totaal		
	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04
Interbankvorderingen	123,9	126,0	1,7%	82,1	111,4	35,6%	206,1	237,4	15,2%
Vorderingen op cliënten	331,9	345,0	4,0%	96,9	131,4	35,6%	428,8	476,5	11,1%
Effecten en ander waardepapier	236,5	247,0	4,5%	64,5	70,3	8,9%	301,0	317,3	5,4%
Vaste activa	15,9	16,1	1,0%	1,5	1,5	-2,7%	17,5	17,6	0,7%
Andere posten	60,9	62,6	2,7%	18,7	21,4	14,3%	79,7	84,0	5,5%
Totaal	769,1	796,8	3,6%	263,9	336,0	27,3%	1.033,0	1.132,8	9,7%

Bron : CBFA

1.2 In België ingezamelde cliëntentegoeden

Tabel 6 : Evolutie van de in België ingezamelde cliëntentegoeden ⁽¹⁾
(gegevens op geconsolideerde basis; in miljarden euro's tenzij anders vermeld)

	1998	2000	2002	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04	
Tegoeden op meer dan 1 jaar							
Termijndeposito's	9,5	10,5	10,5	11,4	11,7	0,3	2,9%
Kasbons	65,4	57,5	51,9	44,3	40,3	-4,0	-9,0%
Andere cliëntentegoeden ⁽²⁾	8,8	5,6	4,8	6,4	4,6	-1,9	-28,8%
<i>Subtotaal</i>	83,6	73,5	67,3	62,1	56,6	-5,5	-8,9%
Tegoeden op 1 jaar of minder dan 1 jaar							
Depositoboekjes	93,7	92,5	110,5	129,0	138,2	9,2	7,1%
Zichtrekeningen	48,0	57,0	61,9	68,0	71,6	3,6	5,3%
Termijndeposito's < 1 maand	20,6	18,2	22,5	19,8	14,3	-5,4	-27,4%
≥ 1 maand ≤ 1 jaar	24,8	30,4	29,8	28,1	28,5	0,4	1,4%
Kasbons op 1 jaar	1,6	1,5	1,0	0,7	0,5	-0,2	-29,5%
Andere cliëntentegoeden ⁽²⁾	5,6	10,6	8,1	9,7	8,3	-1,4	-14,5%
<i>Subtotaal</i>	194,2	210,3	233,9	255,3	261,4	6,1	2,4%
Totaal van de in België ingezamelde tegoeden	277,9	283,8	301,2	317,4	318,0	0,6	0,2%

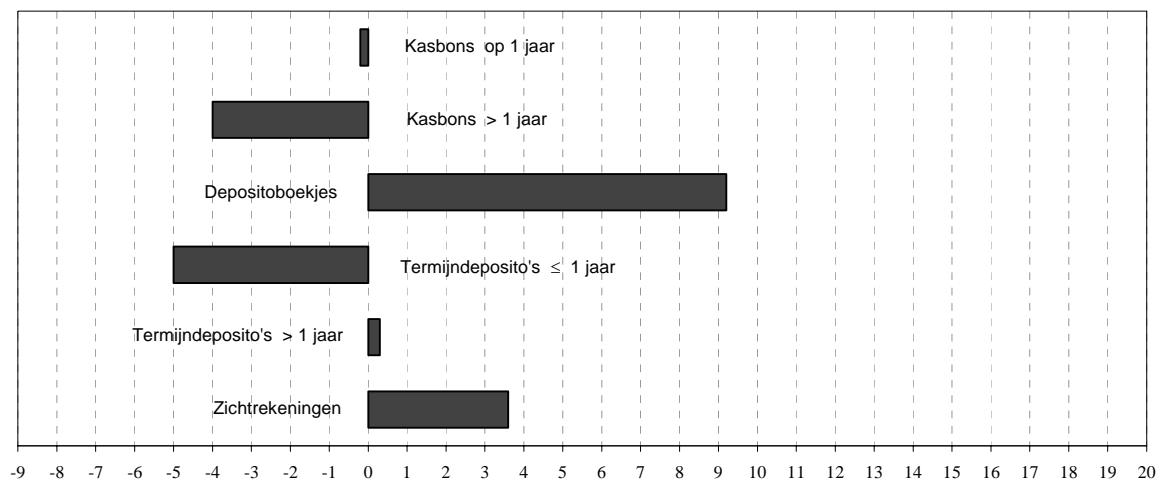
(1) Het totaal van de in België en in het buitenland ingezamelde cliëntentegoeden bedroeg, op het einde van juni 2004, 556 miljard euro, waarvan 142 op depositoboekjes en 42 in kasbons.

(2) De andere cliëntentegoeden omvatten o.m. obligaties en depositocertificaten, deposito's van bijzondere aard, deposito's gekoppeld aan hypothecaire leningen en de depositobeschermingsregeling.

Bron : CBFA

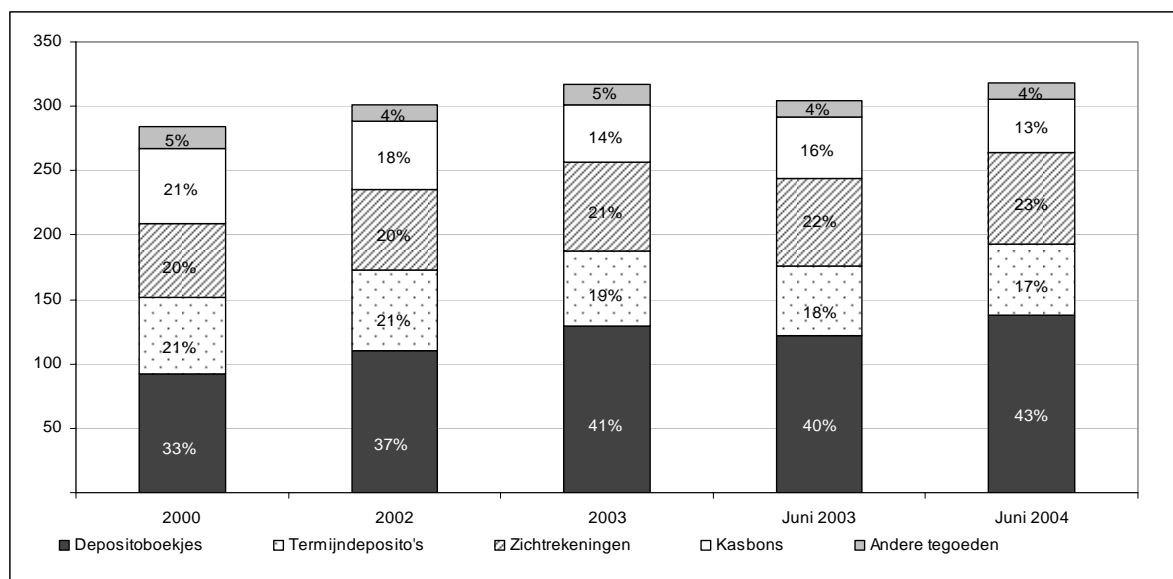
Grafiek 2 : Verschuivingen in de belangrijkste in België ingezamelde cliëntentegoeden

(gegevens op geconsolideerde basis; wijzigingen tussen eind 2003 en eind juni 2004, in miljarden euro's)

Bron : CBFA

Grafiek 3 : Evolutie van de structuur van de cliëntentegoeden in België
(gegevens op geconsolideerde basis; in miljarden euro's en in procenten van het totaal)

Bron : CBFA

1.3 Kredietverlening en beleggingsportefeuille

Tabel 7 : Evolutie van de kredietverrichtingen

(gegevens op geconsolideerde basis; in miljarden euro's tenzij anders vermeld)

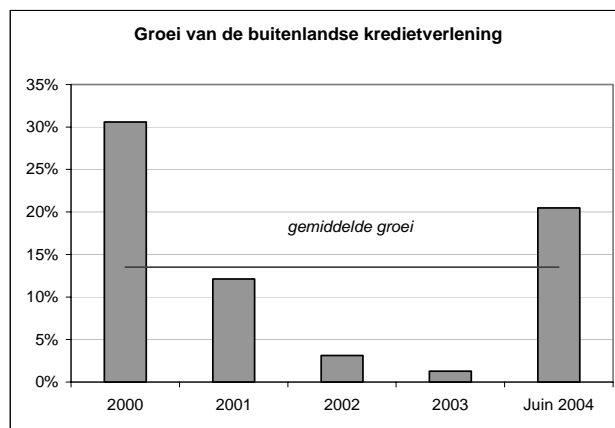
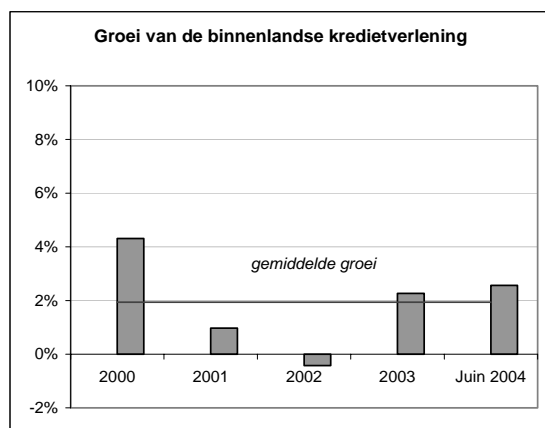
	1998	2000	2002	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04
<u>Opgenomen uitbetalingskredieten</u>						
Leningen met forfaitair lastenpercentage	12,0	13,7	14,3	13,5	14,1	4,3%
Hypothecaire leningen ⁽¹⁾	63,1	79,5	93,6	117,4	122,7	4,5%
Leningen op termijn	162,7	209,7	242,2	230,1	257,8	12,0%
Voorschotten in rekening courant	32,4	40,6	34,0	29,6	34,6	17,0%
Handelsswissels, accepten en overige kredieten	27,8	38,2	26,5	24,8	32,5	31,0%
Overige	5,8	11,0	10,7	13,4	14,8	10,0%
Totaal	303,8	392,7	421,3	428,8	476,5	11,1%
waarvan op België	192,6	218,0	219,3	224,3	230,1	2,6%
waarvan op het buitenland	111,2	174,7	201,9	204,5	246,4	20,5%

(1) Na aftrek van de deposito's gekoppeld aan hypothecaire leningen.

Bron : CBFA

Grafiek 4 : Evolutie van de groei van de kredietverlening

(in procenten)

Bron : CBFA

Tabel 8 : Samenstelling van de effectenportefeuille
 (gegevens op geconsolideerde basis; in miljarden euro's tenzij anders vermeld)

	1998	2000	2002	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04
Beleggingsportefeuille	243	254	239	237	241	1,5%
Overheidseffecten	168	154	149	156	153	-1,9%
- uitgegeven door de Belgische overheid	131	93	75	68	63	-7,5%
- uitgegeven door een buitenlandse overheid	36	61	75	88	90	2,7%
Vastrentende effecten uitgegeven door kredietinstellingen	29	44	34	34	38	9,0%
Andere vastrentende effecten	42	49	50	43	46	8,0%
Niet-vastrentende effecten	4	6	5	3	3	-0,9%
Handelsportefeuille	22	43	52	64	77	19,3%
Overheidseffecten	13	21	23	23	30	31,4%
- uitgegeven door de Belgische overheid	8	10	8	8	11	32,9%
- uitgegeven door een buitenlandse overheid	4	12	14	14	19	34,3%
Vastrentende effecten uitgegeven door kredietinstellingen	2	2	8	11	13	12,2%
Andere vastrentende effecten	3	8	13	14	14	-4,8%
Niet-vastrentende effecten	3	11	8	15	20	34,3%
Totaal portefeuille	265	295	292	301	317	5,3%

Bron : CBFA

1.4 Buiten-balansverrichtingen op termijn

Tabel 9 : Uitsplitsing van de termijnverrichtingen

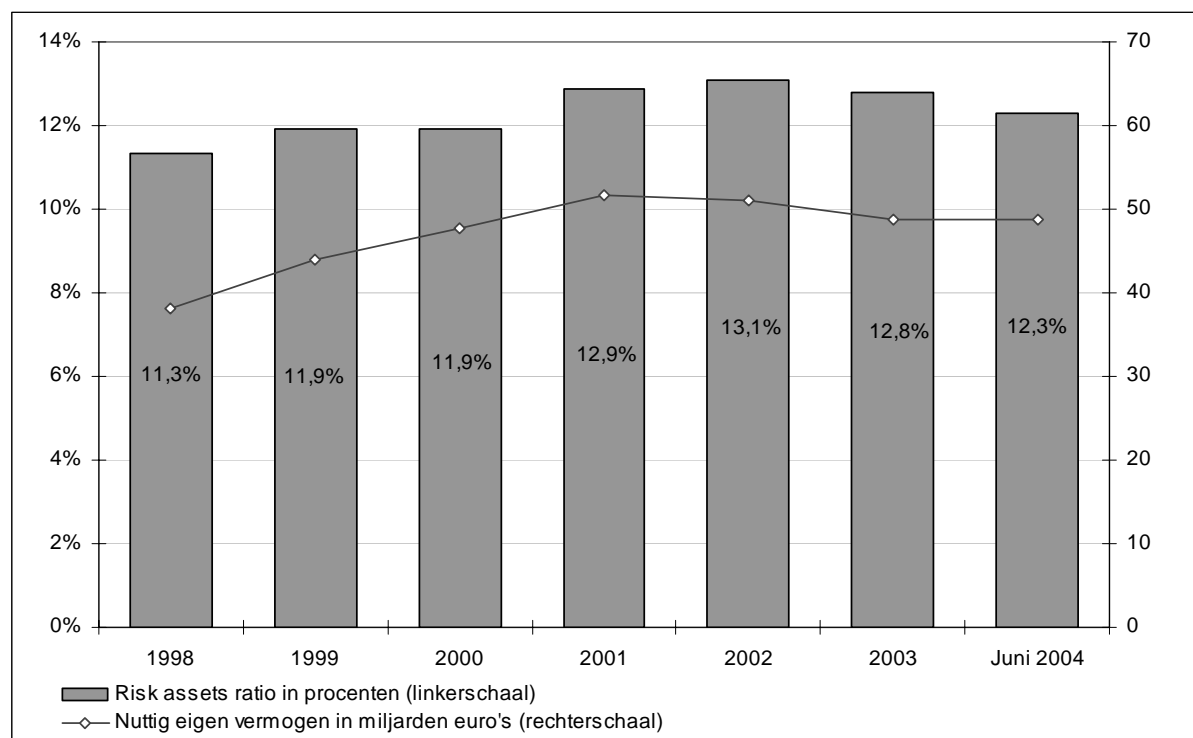
(gegevens op geconsolideerde basis; in miljarden euro's tenzij anders vermeld)

	1998	2000	2002	2003	Juni 2004	Wijziging 03/04	
Termijnverrichtingen op valuta's							
Termijnwisselverrichtingen	536	268	297	311	384	73	23,5%
Futures op valuta's	1	1					
Contracten op termijnwisselkoersen	12		6	9	2	-7	-77,7%
Valuta- en renteswaps	46	51	61	58	62	4	7,7%
Opties op valuta's	31	38	69	91	110	19	21,5%
<i>Totaal</i>	626	359	432	468	558	90	19,3%
Termijnverrichtingen op rente							
Rentecontracten	170	134	268	194	205	11	5,6%
Rentefutures	71	52	86	82	106	24	29,5%
Depositocontracten	5	3	1	5	8	3	53,0%
Renteswaps	1 010	1 507	2 528	2 742	3 790	1 048	38,2%
Opties op rente	120	375	743	889	1 149	260	29,2%
<i>Totaal</i>	1 376	2 071	3 627	3 912	5 258	1 346	34,4%
Overige termijnverrichtingen							
Aan- en verkopen vastr.eff. & waardepap.	41	10	7	2	3		6,6%
Overige future-verrichtingen	4	5	5	8	4	-4	-52,3%
Aan- en verkopen van andere effecten	10	10	11	12	12	1	5,8%
Overige optiecontracten	60	157	215	223	180	-43	-19,1%
<i>Totaal</i>	114	181	238	245	199	-46	-18,9%
Totaal termijnverrichtingen	2 116	2 611	4 297	4 625	6 015	1 390	30,0%

Bron : CBFA

1.5 Solvabiliteit

Grafiek 5 : Evolutie van het nuttig eigen vermogen en van de risk assets ratio van de kredietinstellingen naar Belgisch recht
(gegevens op geconsolideerde basis)

Bron : CBFA

Tabel 10 : Eigen-vermogensbestanddelen van de kredietinstellingen naar Belgisch recht
(gegevens op geconsolideerde basis; in miljarden euro's tenzij anders vermeld)

Nuttig eigen vermogen	2000		2002		2003		Juni 2004		Wijziging 03/04	
	Waarde	%	Waarde	%	Waarde	%	Waarde	%	Waarde	%
Eigen vermogen sensu stricto ("tier one capital") ⁽¹⁾	30,6	64,3%	34,2	67,1%	34,3	70,3%	35,4	72,6%	1,1	3,2%
waarvan hybride instrumenten	1,7	3,6%	2,7	5,4%	2,4	4,9%	2,4	4,9%	0,0	0,0%
Aanvullende bestanddelen van eigen vermogen, zowel voor kredietrisico's als marktrisico's ("tier two capital")	20,8	43,7%	20,5	40,3%	18,4	37,7%	17,4	35,7%	-1,0	-5,4%
waarvan upper tier 2 ⁽²⁾	7,0	14,6%	5,9	11,7%	5,4	11,1%	4,6	9,4%	-0,8	-14,8%
waarvan lower tier 2 ⁽³⁾	13,9	29,1%	14,6	28,6%	12,9	26,4%	12,7	26,0%	-0,2	-1,6%
Aftrek van deelnemingen	-3,8	-8,0%	-3,7	-7,4%	-3,9	-8,0%	-4,0	-8,2%	-0,1	3,1%
Totaal	47,7	100%	50,9	100%	48,8	100%	48,8	100,0%	0,0	0,0%
Aanvullende bestanddelen van eigen vermogen alleen voor marktrisico's ("tier three capital") ⁽⁴⁾	1,6	-	1,9	-	2,1	-	1,4	-	-0,7	-

(1) Bevat o.m. het gestort kapitaal, de reserves, het fonds voor algemene bankrisico's, de belangen van derden en, als belangrijke aftrekpost, de positieve consolidatieverschillen.

(2) Bevat o.m. de herwaarderingsmeerwaarden, het intern zekerheidsfonds en de gestorte fondsen aangetrokken via schuldtitels met onbepaalde looptijd en andere financieringsinstrumenten waarvan de fondsen en de vergoeding kunnen worden aangewend tot aanzuivering van verliezen, dit terwijl de emittent zijn werkzaamheden kan voortzetten.

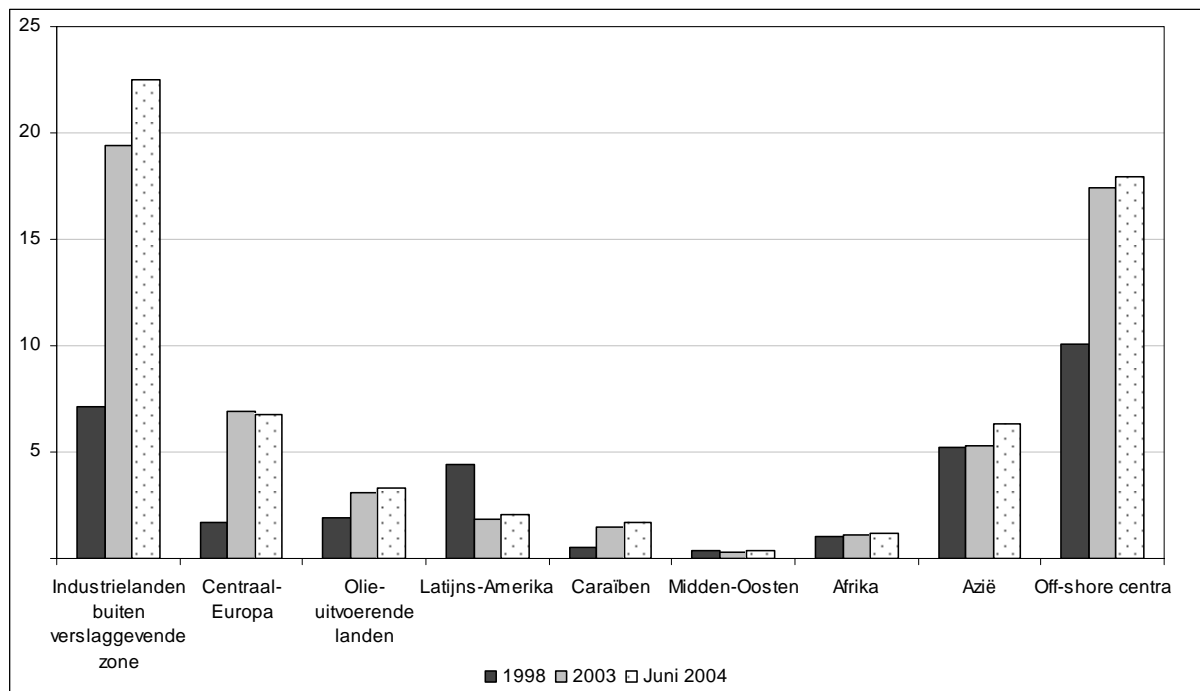
(3) Bevat de achtergestelde schulden op lange termijn (oorspronkelijke looptijd bedraagt minstens 5 jaar).

(4) Bevat het nettoresultaat van de handelsportefeuille en een bijzondere categorie van achtergestelde schulden, na toepassing van de reglementaire beperkingen.

Bron : CBFA

1.6 Landenrisico

Grafiek 6 : Evolutie van de vorderingen van de kredietinstellingen naar Belgisch recht op landen buiten de verslaggevende zone
(gegevens op geconsolideerde basis; in miljarden euro's, na transfers)

Bron : CBFA

1.7 Rendabiliteit

Tabel 11 : Evolutie van de basiscomponenten van de resultatenrekening
(gegevens op geconsolideerde basis; in miljarden euro's tenzij anders vermeld)

	Grote kredietinstellingen				Alle kredietinstellingen			
	Juni 2002	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging 03/04	Juni 2002	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging 03/04
Renteresultaat	5,44	5,04	5,62	11,5%	6,35	5,79	6,44	11,2%
Niet-renteresultaten uit kapitalen ⁽¹⁾	1,70	1,79	1,53	-14,2%	1,58	2,05	1,71	-16,6%
Andere opbrengsten ⁽²⁾	3,68	3,11	3,38	8,6%	4,79	4,12	4,48	8,7%
Bankproduct	10,82	9,94	10,53	5,9%	12,72	11,96	12,63	5,6%
Bedrijfskosten ⁽³⁾	7,66	6,93	7,00	1,0%	9,27	8,44	8,60	1,8%
(waarvan personeelskosten)	(3,60)	(3,29)	(3,31)	(0,6%)	(4,16)	(3,85)	(3,87)	(0,5%)
Brutobedrijfsresultaat	3,16	3,01	3,53	17,3%	3,45	3,52	4,03	14,7%
Waardecorrecties	0,67	0,61	0,18	-70,0%	0,67	0,65	0,23	-65,4%
Uitzonderlijk resultaat	0,25	0,40	0,09	-77,3%	0,33	0,41	0,11	-74,1%
Belastingen	0,74	0,67	0,84	24,7%	0,86	0,82	0,99	21,1%
Overboekingen en onttrekkingen	0,01	-0,03	0,01		0,00	-0,03	0,01	
Aandeel in het resultaat van de ondernemingen na vermogensmutatie	0,23	0,04	0,30		0,23	0,04	0,30	
Aandeel van derden in het resultaat van de geconsolideerde dochterondernemingen	0,19	0,11	0,11	-3,5%	0,20	0,12	0,12	-1,7%
Geconsolideerd resultaat	2,03	2,07	2,77	33,9%	2,28	2,41	3,09	28,3%

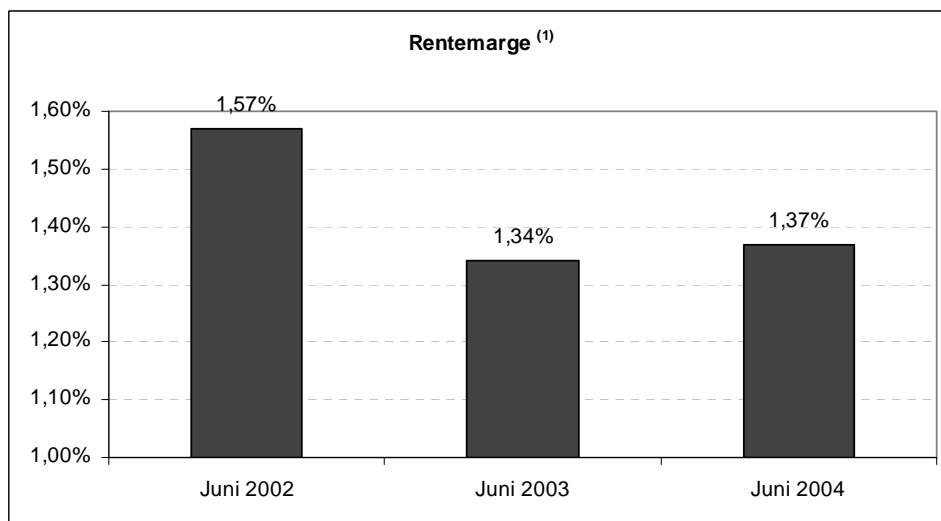
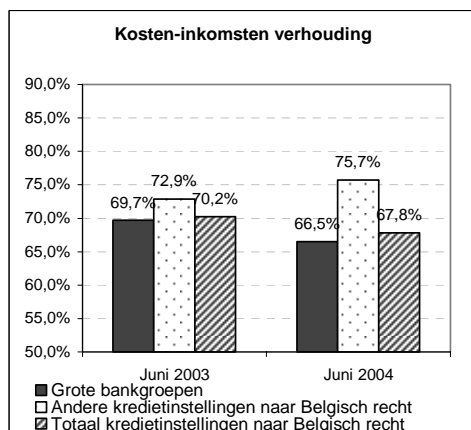
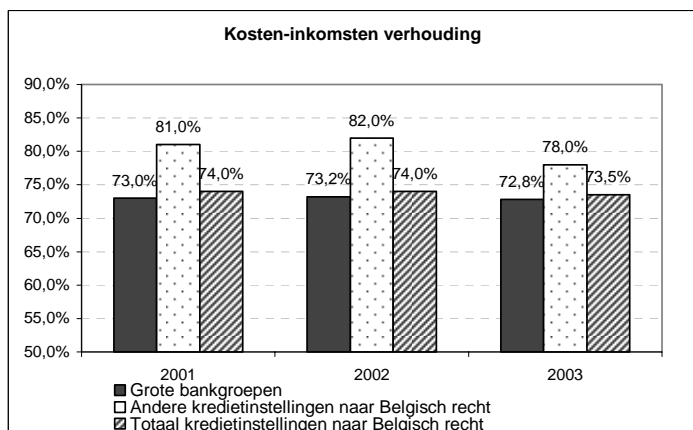
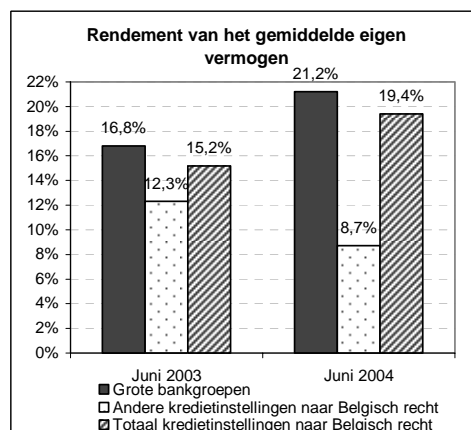
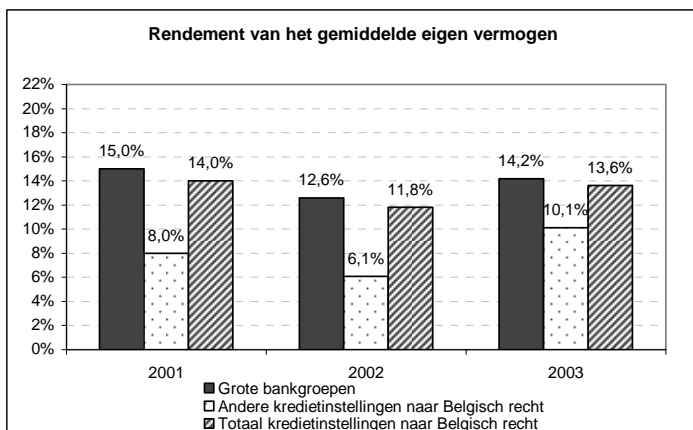
(1) Inkomsten uit aandelen en andere niet-vastrentende effecten + opbrengsten uit financiële vaste activa + resultaat uit realisatie van effecten en beleggingspapier + financiële resultaten uit het wisselbedrijf en uit trading.

(2) Inkomsten uit provisies en bankdiensten + overige bedrijfsopbrengsten.

(3) Inclusief de afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa.

Bron : CBFA

Grafiek 7 : Rendabiliteit van de kredietinstellingen naar Belgisch recht
(gegevens op geconsolideerde basis)

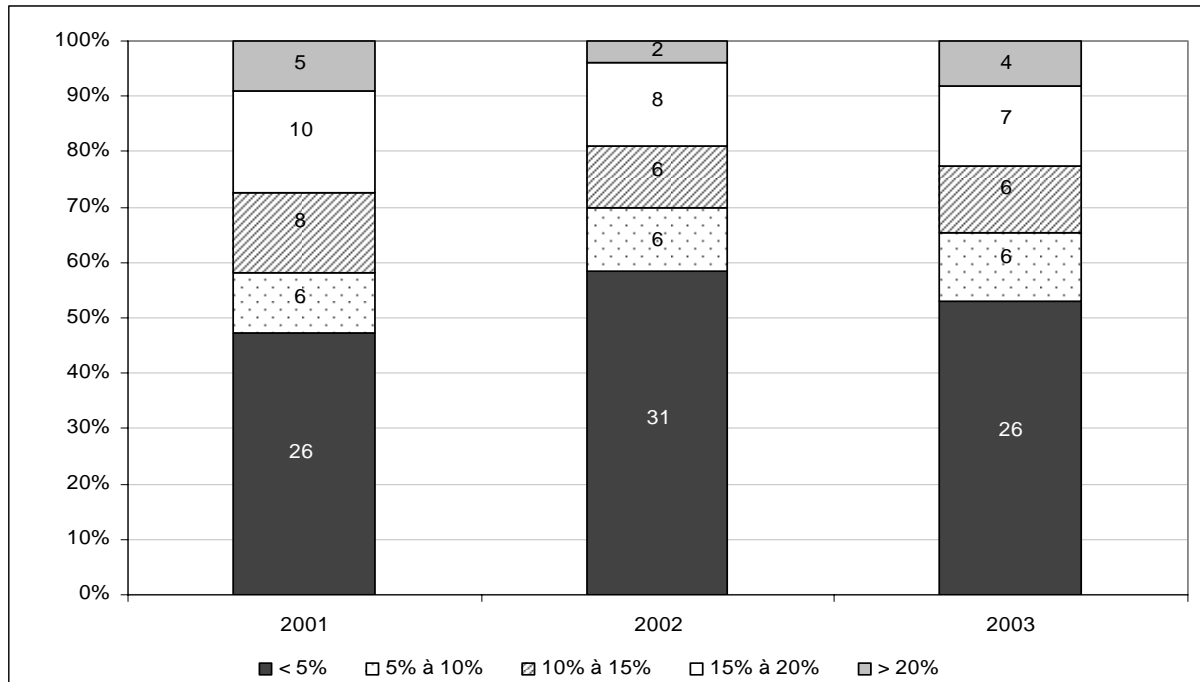

Bron : CBFA

(1) Stemt overeen met het verschil tussen de impliciete rente verkregen en betaald, respectievelijk op de rentedragende activa en passiva.

Grafiek 8 : Verdeling van de kredietinstellingen naar Belgisch recht volgens het rendement van het eigen vermogen ⁽¹⁾

(gegevens op geconsolideerde basis; aantal kredietinstellingen en in procenten van het totaal)

Bron : CBFA

- (1) Het totaal aantal kredietinstellingen in de grafiek is verschillend van het totaal aantal kredietinstellingen naar Belgisch recht, voornamelijk als gevolg van het feit dat de dochterkredietinstellingen opgenomen zijn in de geconsolideerde cijfers van hun moederondernemingen.

2. BELEGGINGSONDERNEMINGEN EN VENNOOTSCHAPPEN VOOR BELEGGINGSADVIES

Tabel 12 : Evolutie van het aantal beleggingsondernemingen en vennootschappen voor beleggingsadvies
(gegevens op het einde van de periode)

	Lijst per				Evolutie in 2004	
	1998	2002	2003	Juni 2004	+	-
<i>Beleggingsondernemingen met vergunning in België</i>	79	79	71	69	1	3
1 Beleggingsondernemingen naar Belgisch recht	79	79	71	69	1	3
. Beursvennootschappen	52	40	37	36	1	2
. Vennootschappen voor vermogensbeheer	23	33	30	29	-	1
. Vennootschappen voor makelarij in financiële instrumenten	4	3	2	2	-	-
. Vennootschappen voor plaatsing van orders in financiële instrumenten	-	3	2	2	-	-
2 Bijkantoren in België van beleggingsondernemingen die ressorteren onder het recht van Staten die geen lid zijn van de Europese Unie	-	-	-	-	-	-
3 Bijkantoren in België van beleggingsondernemingen die ressorteren onder het recht van een andere Lidstaat van de Europese Unie zonder vergunning krachtens richtlijn 93/22/EEG van de Raad	-	-	-	-	-	-
<i>Bijkantoren in België van beleggingsondernemingen die ressorteren onder het recht van een andere Lidstaat van de Europese Unie</i>	4	9	11	12	1	-
Totaal beleggingsondernemingen + bijkantoren	83	88	82	81	1	3
Vennootschappen voor beleggingsadvies	7	3	4	4	0	-
Totaal vennootschappen met vergunning	90	91	86	85	1	3

Bron : CBFA

2.1 Beursvennootschappen

2.1.1 Overzicht

De cijfers van de beursvennootschappen zijn sterk beïnvloed door de schrapping van een belangrijke beursvennootschap in 2004.

Tabel 13 : Evolutie van de kerncijfers
(gegevens in miljoenen euro's, tenzij anders vermeld)

	Effectenportefeuille ⁽²⁾⁽³⁾			Eigen vermogen ⁽²⁾⁽⁴⁾		
	2003	Juni 2004	Wijziging	2003	Juni 2004	Wijziging
Grote beursvennootschappen ⁽¹⁾	18.583	1.632	-91%	558	279	-50%
Overige beursvennootschappen	12	19	57%	129	136	6%
Totaal van de sector	18.595	1.651	-91%	687	415	-40%
	Balanstotaal			In bewaring ontvangen effecten		
	2003	Juni 2004	Wijziging	2003	Juni 2004	Wijziging
Grote beursvennootschappen ⁽¹⁾	14.968	2.735	-82%	29.159	19.795	-32%
Overige beursvennootschappen	508	540	6%	3.632	3.932	8%
Totaal van de sector	15.476	3.275	-79%	32.791	23.726	-28%
	Omzet ⁽²⁾			Nettoresultaat ⁽²⁾		
	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging
Grote beursvennootschappen ⁽¹⁾	137	74	-46,1%	21	44	109,2%
Overige beursvennootschappen	39	39	0,0%	7	13	76,2%
Totaal van de sector	176	113	-35,9%	28	57	100,5%
	Nettorendement eigen vermogen			Risk assets ratio		
	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging	2003	Juni 2004	Wijziging
Grote beursvennootschappen ⁽¹⁾	4,1%	15,6%		14,2%	22,2%	
Overige beursvennootschappen	3,7%	9,5%		60,9%	63,5%	
Totaal van de sector	5,4%	13,6%		16,2%	27,4%	

(1) Dit zijn de beursvennootschappen met de hoogste omzetcijfers en met een belangrijke handelsactiviteit voor eigen rekening. Het gaat om vier vennootschappen eind juni 2004 tegenover vijf vennootschappen eind 2003.

(2) Dit zijn cijfers uit de driemaandelijkse boekhoudstaten ("periodieke staten") waarin de posities gewaardeerd zijn tegen marktwaarde ("marked to market").

(3) De effectenportefeuille bestaat uit de hausse-posities (financiële instrumenten die de beursvennootschappen voor eigen rekening houden, met uitzondering van de deelnemingen) en uit de baisse-posities (financiële instrumenten die ongedekt werden verkocht).

(4) Deze eigen-vermogenscijfers zijn vastgesteld op basis van de driemaandelijkse boekhoudstaten ("periodieke staten") waarin de posities gewaardeerd zijn tegen marktwaarde ("marked to market"). Zij omvatten het kapitaal, de uitgiftepremies, de herwaarderingsmeerwaarden, de reserves, het overgedragen resultaat (inclusief de latente meerwaarden op posities) en de achtergestelde leningen. Het resultaat van het lopende jaar is hier niet in opgenomen.

Bron : CBFA

2.1.2 Solvabiliteit en rendabiliteit

Tabel 14 : Synthese van de solvabiliteit
(gegevens in miljoenen euro's, tenzij anders vermeld)

	2003	Juni 2004	Wijziging	
Bestanddelen van het eigen vermogen				
Eigen vermogen sensu stricto ("tier one capital") ⁽¹⁾	331,3	363,0	31,7	10%
Aanvullende bestanddelen van eigen vermogen ("tier two capital") ⁽²⁾	1,1	1,4	0,3	27%
Aftrekposten ⁽³⁾	100,7	98,4	-2,3	-2%
Totaal nuttig eigen vermogen	231,7	266,0	34,3	15%
Aanvullende bestanddelen van eigen vermogen uitsluitend voor marktrisico's ("tier three capital") ⁽⁴⁾	-	-	-	-
Aantal vennootschappen met een solvabiliteitsmarge				
Minder dan 20%	9	6		
Tussen 20% en 50%	8	10		
Tussen 50% en 100 %	20	20		
Spreiding van de vennootschappen volgens de hoogste vereiste die op ieder van hen van toepassing is (procenten)				
Vereiste minimumkapitaal	51	44		
Dekking vreemde middelen	16	25		
Dekking vaste activa	16	19		
Dekking algemene kosten	11	6		
Vereisten met betrekking tot de activiteit (kredietrisico+marktrisico)	6	6		
	100	100		

(1) Bevat hoofdzakelijk het gestort kapitaal, de reserves, het overgedragen resultaat na aftrek van het verlies van het lopende boekjaar en de immateriële vaste activa.

(2) Bevat hoofdzakelijk de herwaarderingsmeerwaarden en de achtergestelde leningen conform artikel 14, § 3 van het reglement.

(3) Bevat hoofdzakelijk de deelnemingen in vennootschappen onder statuut.

(4) Aangezien de beursvennootschappen over ruimschoots voldoende nuttig eigen vermogen beschikken, werden de aanvullende bestanddelen van eigen vermogen tot nu toe niet gekwantificeerd.

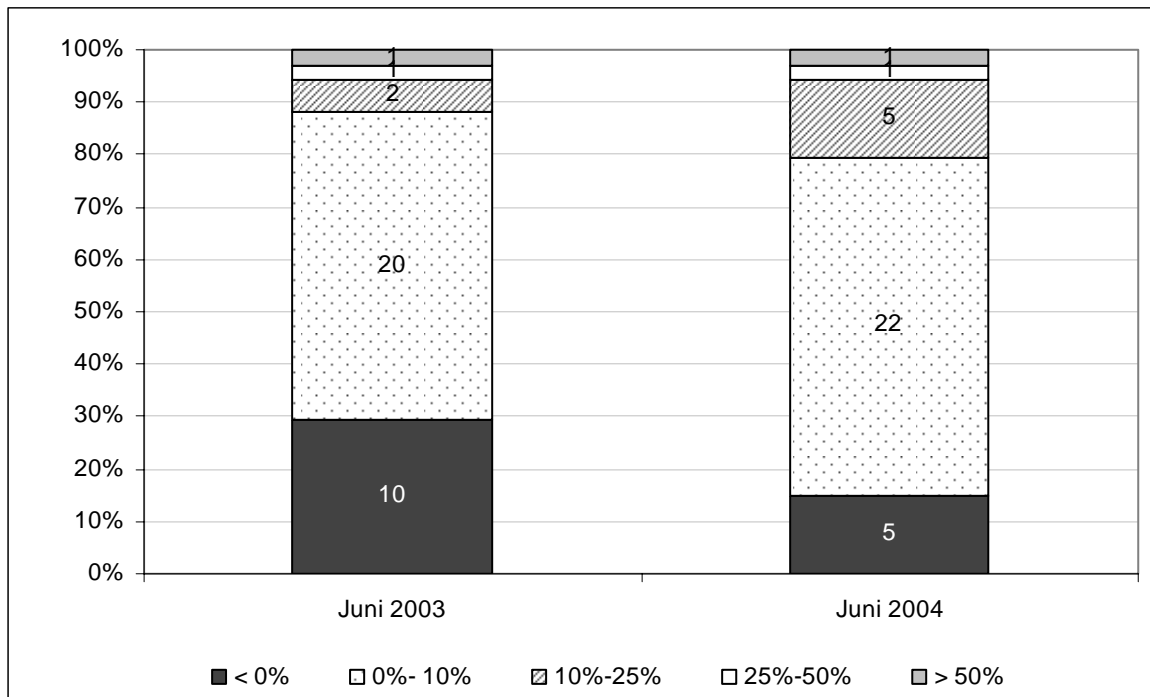
Bron : CBFA

Tabel 15 : Evolutie van de basiscomponenten van de resultatenrekening
(gegevens in miljoenen euro's, tenzij anders vermeld)

	Grote vennootschappen			Andere vennootschappen			Totaal van de vennootschappen		
	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging
Makelaarslonen en provisies	21,9	46,3	112%	17,8	18,9	6%	39,7	65,2	64%
Nettoresultaten op posities	104,8	4,1	-96%	3,3	2,5	-26%	108,1	6,5	-94%
Andere bedrijfsopbrengsten	10,7	23,7		17,8	17,5	-1%	28,4	41,2	45%
Omzet	137,3	74,0	-46%	38,9	38,9	0%	176,2	112,9	-36%
Bedrijfskosten	141,0	59,4	-58%	35,6	32,6	-8%	176,6	92,0	-48%
waarvan : personeelskosten	25,4	25,6	1%	13,1	12,2	-7%	38,5	37,9	-2%
diverse goederen en diensten	114,7	32,4	-72%	19,4	18,0	-7%	134,2	50,4	-62%
Bedrijfsresultaat	-3,6	14,6		3,3	6,2	92%	-0,4	20,9	
Financiële resultaten	25,4	16,8	-34%	4,0	2,9	-28%	29,5	19,7	-33%
Uitzonderlijke resultaten	1,2	1,7	41%	2,7	6,2	127%	3,9	7,9	101%
Belasting	2,2	-10,5		2,6	2,3	-12%	4,8	-8,1	
Nettoresultaat na belasting	20,9	43,6	109%	7,4	13,0	76%	28,2	56,6	101%

Bron : CBFA

Grafiek 9 : Verdeling, bij constante referentiegroep, van de beursvennootschappen volgens het rendement van het eigen vermogen
(aantal ondernemingen in procenten van het totaal)

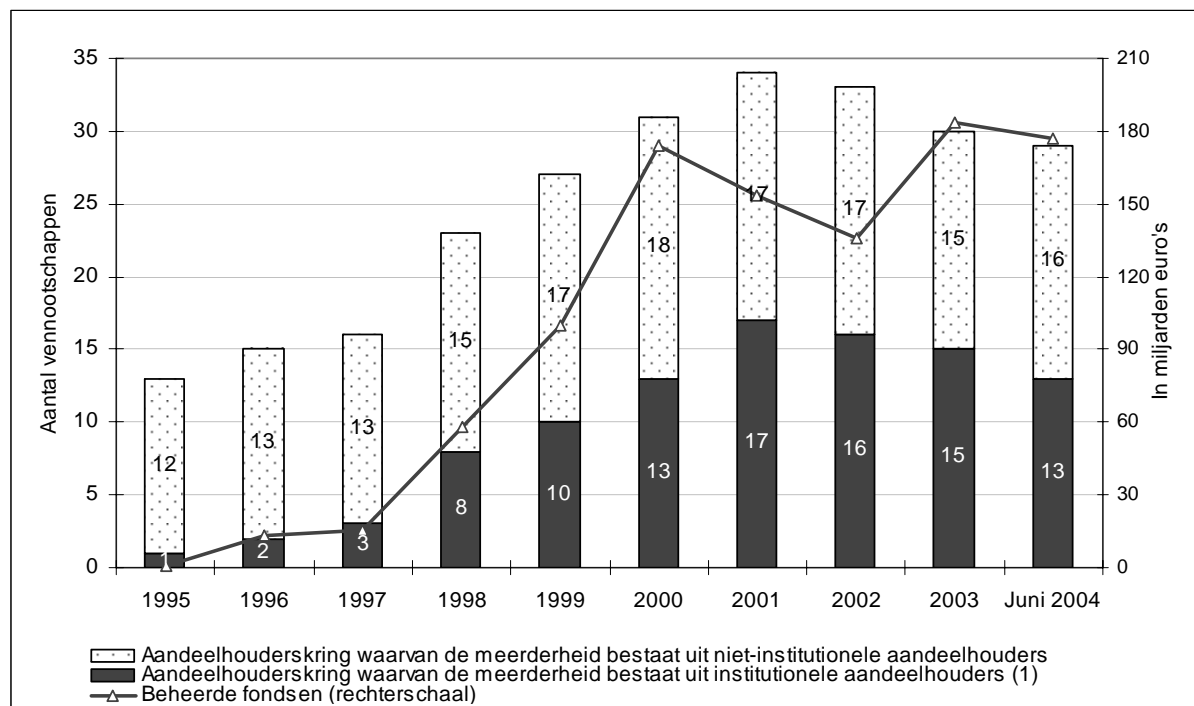

Bron : CBFA

2.2 Vennootschappen voor vermogensbeheer

2.2.1 Overzicht

Grafiek 10 : Evolutie van het aantal vennootschappen voor vermogensbeheer en van de beheerde fondsen
(gegevens op het einde van de periode)

Bron : CBFA

(1) Merk op dat de definitie met terugwerkende kracht werd aangepast (uitbreiding van de categorie "institutionelen" tot de groepen die geen bankverzekeraars zijn).

Tabel 16 : Evolutie van de kerncijfers
(gegevens in miljoenen euro's, tenzij anders vermeld)

	Balanstotaal			Eigen vermogen			Beheerde fondsen		
	2003	Juni 2004	Wijziging	2003	Juni 2004	Wijziging	2003	Juni 2004	Wijziging
Grote vennootschappen (1)	1 043	1 093	5%	618	658	7%	180 853	174 249	-4%
Overige vennootschappen	36	36	-1%	31	28	-10%	2 422	2 512	4%
Totaal van de sector	1 079	1 129	5%	649	686	6%	183 275	176 761	-4%
	Omzet			Nettoresultaat					
	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging			
Grote vennootschappen (1)	330	415	26%	115	126	9%			
Overige vennootschappen	8	10	16%	-1	2	-			
Totaal van de sector	338	425	26%	114	128	13%			
	Rendement van het eigen vermogen			Nettorendement van de beheerde fondsen					
	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging			
Grote vennootschappen (1)	18,8%	19,1%		0,07%	0,07%				
Overige vennootschappen	-3,6%	8,8%		-0,03%	0,10%				
Totaal van de sector	17,7%	18,7%		0,07%	0,07%				

(1) 7 vennootschappen die verschillende miljarden euro's aan fondsen beheerden per einde juni 2004.

Bron : CBFA

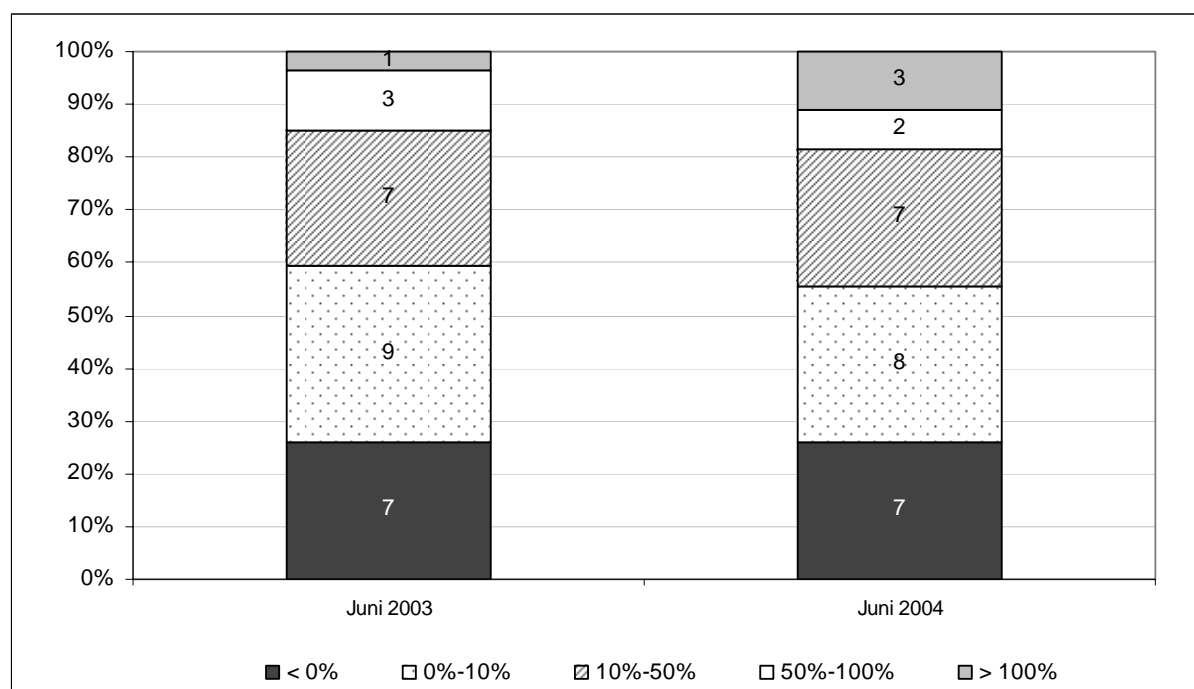
2.2.2 Rendabiliteit

Tabel 17 : Evolutie van de basiscomponenten van de resultatenrekening
(gegevens in miljoenen euro's, tenzij anders vermeld)

	Grote vennootschappen			Andere vennootschappen			Totaal van de vennootschappen		
	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging	Juni 2003	Juni 2004	Wijziging
Discretionair beheer	294,8	383,0	30%	7,5	9,5	28%	302,3	392,5	30%
Beleggingsadvies	0,3	1,3	332%	0,7	0,6	-13%	1,0	1,9	97%
Andere bedrijfsopbrengsten	34,5	36,2	5%	0,0	-0,5		34,5	35,7	3%
Omzet	329,6	420,5	28%	8,2	9,6	17%	337,8	430,1	27%
Bedrijfskosten	187,7	258,6	38%	9,4	7,3	-23%	197,1	265,9	35%
waarvan : personeelskosten	41,3	48,1	16%	3,9	2,1	-45%	45,2	50,3	11%
diverse goederen en diensten	143,3	207,1	45%	4,9	4,7	-4%	148,2	211,9	43%
Bedrijfsresultaat	141,9	161,9	14%	-1,2	2,3		140,7	164,2	17%
Financiële resultaten	15,4	21,3	38%	0,3	0,6	159%	15,6	21,9	40%
Uitzonderlijke resultaten	10,5	0,2	-98%	0,2	0,1	-31%	10,6	0,4	-97%
Belasting	52,9	57,7	9%	0,3	0,6	81%	53,2	58,3	10%
Nettoresultaat na belasting	114,9	125,7	9%	-1,1	2,4		113,7	128,1	13%

Bron : CBFA

Grafiek 11 : Verdeling, bij constante referentiegroep, van de vennootschappen voor vermogensbeheer volgens het rendement van het eigen vermogen
(aantal ondernemingen in procenten van het totaal)

Bron : CBFA

3. VERZEKERINGSONDERNEMINGEN EN PENSIOENFONDSEN

3.1 Verzekeringsondernemingen

3.1.1 Overzicht

Tabel 18 : Evolutie van het aantal verzekeringsondernemingen in België

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Juni 2004
A. Volgens vestigingsplaats van de maatschappelijke zetel									
België ⁽¹⁾	158	153	150	137	130	125	123	118	117
E.E.R. ⁽²⁾	89	81	77	79	73	71	73	66	56
Buiten de E.E.R. ⁽³⁾	10	8	7	6	6	6	6	5	3
Totaal	257	242	234	222	209	202	202	189	176
Vrije dienstverlening (4)	422	470	525	556	589	613	629	670	665
B. Volgens specialisatie (5)									
Levensverzekeringen	37	36	34	31	29	28	30	31	30
Niet-levensverzekeringen	177	165	160	154	145	140	140	127	117
Gemengde	43	41	40	37	35	34	32	31	29
Totaal	257	242	234	222	209	202	202	189	176

(1) Verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht omvatten de Belgische dochterondernemingen van buitenlandse verzekeraars.

(2) Belgische bijkantoren van ondernemingen met een maatschappelijke zetel in een andere Lidstaat van de E.E.R.

(3) Belgische bijkantoren van ondernemingen met een maatschappelijke zetel buiten de E.E.R.

(4) Het leveren van verzekeringsdiensten zonder vestiging in België.

(5) Inclusief de Belgische bijkantoren van buitenlandse ondernemingen.

Bron : CBFA

3.1.2 Beleggingen en andere activa

Tabel 19 : Belangrijkste componenten van het actief van de verzekeringsondernemingen⁽¹⁾
(gegevens op sociale basis; in miljarden euro's)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Beleggingen	58,0	65,2	75,0	86,0	94,9	103,8	110,3	126,1
<i>Alle activiteiten uitgezonderd tak 23</i>	<i>57,6</i>	<i>64,0</i>	<i>71,8</i>	<i>77,5</i>	<i>81,7</i>	<i>87,3</i>	<i>94,6</i>	<i>108,8</i>
Aandelen ⁽²⁾	5,7	8,4	11,8	13,9	15,7	18,1	15,8	13,9
Schuldinstrumenten	34,4	38,2	43,1	48,8	51,1	53,6	58,9	72,9
Terreinen en gebouwen	2,2	2,3	2,3	2,0	1,9	2,0	2,4	2,4
Hypothecaire leningen	6,0	5,5	5,3	5,0	5,0	5,3	5,9	5,7
Beleggingen in verbonden ondernemingen	6,0	6,1	6,5	4,8	4,9	5,1	7,4	8,0
Andere	3,3	3,5	2,8	2,9	3,1	3,2	4,2	5,8
<i>Tak 23</i>	<i>0,4</i>	<i>1,2</i>	<i>3,2</i>	<i>8,5</i>	<i>13,2</i>	<i>16,4</i>	<i>15,8</i>	<i>17,3</i>
Aandelen ⁽²⁾	0,1	0,7	2,3	7,5	11,9	14,5	13,1	13,4
Schuldinstrumenten	0,2	0,4	0,6	0,6	1,0	1,5	2,1	2,6
Andere	0,1	0,1	0,3	0,4	0,3	0,4	0,6	1,3
Deel van de herverzekeraars in de technische voorzieningen	3,8	4,0	4,1	4,5	4,8	5,6	6,0	6,2
Vorderingen en andere activa	6,4	7,0	7,5	8,3	8,6	9,0	9,8	11,1
Totaal	68,2	76,2	86,6	98,8	108,3	118,4	126,1	143,3

(1) Verzekeringsondernemingen gecontroleerd door de CBFA, te weten de verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht en de Belgische bijkantoren van ondernemingen met een maatschappelijke zetel buiten de E.E.R.

(2) Inclusief aandelen in ICB's.

Bron : CBFA

3.1.3 Provisies en andere passiva

Tabel 20 : Belangrijkste componenten van het passief van de verzekeringsondernemingen⁽¹⁾
(gegevens op sociale basis; in miljarden euro's)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Eigen vermogen	7,0	8,0	8,5	7,5	8,1	8,6	7,9	8,8
Technische provisies	54,9	61,3	69,1	81,5	89,9	99,4	107,8	122,7
Levensverzekering (exclusief tak 23)	35,1	39,5	44,7	50,3	52,5	57,0	64,8	77,1
Tak 23	0,4	1,2	3,2	8,5	13,2	16,6	16,0	17,5
Niet-levensverzekering	16,0	16,8	17,4	18,7	20,1	21,4	22,4	23,1
Andere	3,4	3,9	3,8	3,9	4,1	4,4	4,6	5,0
Deposito's van herverzekeraars	1,9	2,0	2,1	2,0	2,0	2,3	2,3	2,4
Schulden	3,7	4,0	5,7	6,3	6,9	6,7	6,9	8,2
Andere passiva	0,7	0,8	1,2	1,5	1,4	1,3	1,2	1,2
Totaal	68,2	76,2	86,6	98,8	108,3	118,4	126,1	143,3

(1) Verzekeringsondernemingen gecontroleerd door de CBFA, te weten de verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht en de Belgische bijkantoren van ondernemingen met een maatschappelijke zetel buiten de E.E.R.

Bron : CBFA

3.1.4 Dekkingswaarden

Tabel 21 : Samenstelling van de dekkingswaarden van de verzekeringsondernemingen voor alle activiteiten samen ^{(1) (2)}

(gegevens op sociale basis; in procenten van het totaal van de dekkingswaarden, tenzij anders vermeld)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Juni 2004
Obligaties	55,1	53,4	52,5	49,9	48,4	48,1	50,0	52,8	55,3
Aandelen	17,0	20,7	25,0	27,3	25,8	24,1	14,6	12,7	12,9
Vastgoed	5,2	4,9	4,3	3,3	3,0	2,8	3,1	2,8	2,6
Leningen	10,9	8,8	7,1	5,7	5,6	5,6	5,6	4,7	4,4
ICB's	0,7	1,1	1,5	4,5	8,0	10,2	15,6	15,6	15,4
Andere	11,2	11,1	9,7	9,3	9,2	9,3	11,1	11,3	9,4
Totaal (in miljarden euro's)	53,2	61,0	70,0	83,7	87,9	98,0	110,5	127,6	137,2

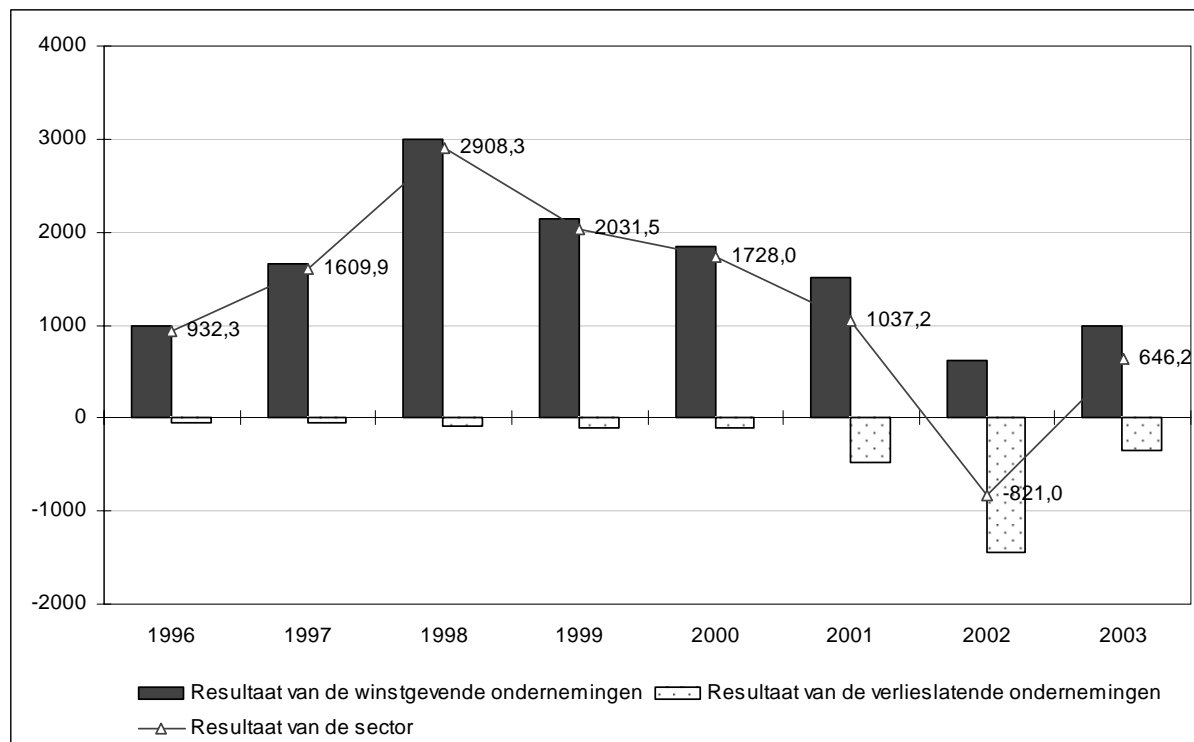
(1) De activa toegewezen aan een specifieke verzekeringsactiviteit ter dekking van de provisies voor deze activiteit. Deze dekkingswaarden worden gewaardeerd aan de "affectatiewaarde", die overeenkomt met de marktwaarde voor de meeste activaklassen, maar rekening houdt met de waarde op de vervaldag voor obligaties uitgegeven door overheden.

(2) Verzekeringsondernemingen gecontroleerd door de CBFA, te weten de verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht en de Belgische bijkantoren van ondernemingen met een maatschappelijke zetel buiten de E.E.R.

Bron : CBFA

3.1.5 Rendabiliteit

Grafiek 12 : Resultaten van de verzekeringsondernemingen ⁽¹⁾
(gegevens op sociale basis; in miljoenen euro's)

Bron : CBFA

- (1) Verzekeringsondernemingen gecontroleerd door de CBFA, te weten de verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht en de Belgische bijkantoren van ondernemingen met een maatschappelijke zetel buiten de E.E.R.

Tabel 22 : Resultatenrekening van de verzekeringsondernemingen ⁽¹⁾
(gegevens op sociale basis; in miljarden euro's, tenzij anders vermeld)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
A. Technische rekening levensverzekeringen								
Netto verdiende premies	5,2	6,2	8,2	10,0	12,8	13,1	14,4	17,7
Betaalde schadebedragen (-)	3,0	3,4	3,8	4,3	4,8	5,4	6,9	7,9
Wijziging van de technische voorzieningen (-)	3,6	4,5	7,2	8,3	9,1	7,8	6,4	12,9
Premies na verzekeringskosten	-1,4	-1,7	-2,8	-2,7	-1,1	-0,1	1,2	-3,1
Netto operationele kosten (-)	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,2
Verzekeringsresultaat	-2,1	-2,5	-3,6	-3,7	-2,2	-1,2	0,0	-4,3
Netto beleggingsinkomsten	2,5	3,1	4,7	4,8	3,2	2,0	-0,3	4,8
Technisch resultaat leven	0,5	0,7	1,1	1,2	1,0	0,8	-0,2	0,5
B. Technische rekening niet-levensverzekeringen								
Netto verdiende premies	6,4	6,5	6,7	7,0	7,3	7,8	8,5	9,1
Betaalde schadebedragen (-)	4,1	4,4	4,6	5,0	5,3	5,8	5,9	5,7
Wijziging van de technische voorzieningen (-)	1,0	1,0	0,7	0,7	0,6	0,9	0,9	0,8
Premies na verzekeringskosten	1,3	1,1	1,4	1,3	1,4	1,2	1,7	2,6
Netto operationele kosten (-)	2,1	2,2	2,3	2,4	2,3	2,5	2,7	2,8
Verzekeringsresultaat	-0,8	-1,1	-0,9	-1,1	-0,9	-1,4	-1,0	-0,2
Netto beleggingsinkomsten	1,2	1,6	1,7	1,9	1,5	1,4	0,7	1,0
Technisch resultaat niet-leven	0,4	0,5	0,9	0,8	0,6	0,0	-0,3	0,8
C. Niet-technische rekening								
Totaal technisch resultaat leven en niet-leven	0,8	1,2	2,0	2,0	1,6	0,8	-0,5	1,3
Overige netto beleggingsinkomsten	0,4	0,6	1,8	0,6	0,5	0,6	0,1	-0,2
Overige en uitzonderlijke resultaten en belastingen	-0,3	-0,1	-0,9	-0,5	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4
Nettoresultaat van het boekjaar	0,9	1,6	2,9	2,0	1,7	1,0	-0,8	0,7
p.m. rendement van het eigen vermogen (pct.)	13,4	20,1	34,2	26,9	21,5	12,1	-10,4	7,3

(1) Verzekeringsondernemingen gecontroleerd door de CBFA, te weten de verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht en de Belgische bijkantoren van ondernemingen met een maatschappelijke zetel buiten de E.E.R.

Bron : CBFA

3.1.6 Solvabiliteit

Tabel 23 : Niveau en samenstelling van de beschikbare solvabiliteitsmarge van de verzekeringsondernemingen ⁽¹⁾
(gegevens op sociale basis; in miljoenen euro's, tenzij anders vermeld)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Juni 2004
Expliciete marge	6929	7983	8361	7717	7953	8555	8238	9 459	9 208
<i>pct. van de vereiste marge</i>	235	252	242	200	194	197	173	186	200
Impliciete marge	1798	1900	2664	2585	2894	3454	3853	3 393	2 785
Deel van de toekomstige winsten ⁽²⁾	922	969	933	1423	1667	1968	1855	1 680	629
Niet-gerealiseerde meerwaarden	876	931	1731	1162	1227	1486	1998	1 713	2 157
<i>pct. van de vereiste marge</i>	61	60	77	67	71	79	81	67	60
Totale solvabiliteitsmarge	8727	9884	11025	10302	10847	12008	12091	12 852	11 994
<i>pct. van de vereiste marge</i>	296	312	319	267	265	276	254	253	260

(1) Verzekeringsondernemingen gecontroleerd door de CBFA, te weten de verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht en de Belgische bijkantoren van ondernemingen met een maatschappelijke zetel buiten de E.E.R.

(2) In levensverzekeringen.

Bron : CBFA

3.2 Pensioenfondsen

Tabel 24 : Evolutie van het aantal en het belang van de pensioenfondsen

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Juni 2004
Toegelaten pensioenfondsen	321	298	298	301	307	319	330	327	322
In vereffening gestelde pensioenfondsen	8	9	6	9	5	5	6	3	5
Totaal aantal pensioenfondsen	329	327	304	310	312	324	336	330	327
Balanstotaal (in miljarden euro's)	8,9	10,7	12,7	14,4	14,6	14,4	13,5	10,9	-
Geïnde premies (in miljarden euro's)	1,5	1,5	1,3	1,2	1,6	1,3	1,9	1,2	-

Bron : CBFA

Tabel 25 : Samenstelling van de dekkingswaarden van de pensioenfondsen
(in procenten van het totaal van de dekkingswaarden, tenzij anders vermeld)

	1996	1997	1998	1999 ⁽¹⁾	2000	2001	2002	2003
Obligaties	32,7	29,3	26,7	15,9	16,3	15,5	16,6	5,3
Aandelen	20,2	21,0	22,1	24,5	20,5	17,7	14,6	10,2
Vastgoed	3,3	3,3	3,1	1,3	1,3	1,2	1,1	1,5
Leningen	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,3	0,4
ICB's	33,9	35,4	38,5	49,2	52,9	55,1	56,2	71,8
Andere	9,8	10,9	9,6	9,0	9,0	10,5	11,1	10,9
Totaal (in miljarden euro's)	8,8	10,6	12,6	14,3	14,5	14,3	13,4	10,8

(1) Vanaf 1999 werd het rapporteringsschema aangepast waardoor de cijfers vanaf deze periode niet meer volledig vergelijkbaar zijn met die van de voorgaande jaren.

Bron : CBFA

Tabel 26 : Evolutie van de technische provisies en de vermogenspositie van de pensioenfondsen
(in miljarden euro's, tenzij anders vermeld)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Technische provisies voor samengestelde prestaties	5,26	5,95	6,22	7,78	8,35	9,32	10,27	8,32
Minimum technische provisies	4,90	5,63	5,94	7,01	8,15	9,12	10,09	8,16
Overige provisies	0,36	0,31	0,27	0,78	0,20	0,20	0,18	0,16
Provisies voor nog uit te voeren prestaties	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,05	0,00	0,00
Technische provisies voor de financiering van samen te stellen prestaties	3,47	4,60	6,22	6,41	6,06	4,89	3,24	2,47
Totaal beschikbare provisies	8,73	10,55	12,44	14,20	14,41	14,25	13,52	10,79
<i>Vermogen in pct. van de provisies voor samengestelde prestaties</i>	<i>165,8</i>	<i>177,5</i>	<i>200,1</i>	<i>182,4</i>	<i>172,5</i>	<i>151,8</i>	<i>128,9</i>	<i>127,9</i>

Bron : CBFA

4. OPENBARE UITGIFTEN VAN EFFECTEN

4.1 Openbaar beroep op de primaire kapitaalmarkt

Tabel 27 : Evolutie van de belangrijke componenten van het openbaar beroep op de primaire kapitaalmarkt ⁽¹⁾
(in miljoenen euro's)

	2002	2003	Juni 2003	Juni 2004
1 Uitgifte van aandelen				
<i>Belgische vennootschappen</i>	350	352	28	3.310
<i>Buitenlandse vennootschappen ⁽²⁾</i>	123	33	18	20
Totaal	473	385	46	3.330
2 Uitgifte van warrants op een aandelenindex en op deviezen	0	0	0	0
3 Uitgifte van schuldinstrumenten				
3.1 Obligaties	381	1.229	568	2.090
<i>Belgische vennootschappen</i>	8	50	45	98
<i>Buitenlandse vennootschappen</i>	373	1.179	523	1.992
3.2 Schuldinstrumenten met kapitaalrisico	1.501	341	161	107
<i>Belgische vennootschappen</i>	0	0	0	0
<i>Buitenlandse vennootschappen</i>	1.501	341	161	107
Totaal	1.882	1.570	729	2.197
4 Uitgifte van achtergestelde certificaten door kredietinstellingen ⁽³⁾	52	666	- ⁽⁶⁾	- ⁽⁶⁾
5 Uitgifte van kapitalisatiebons aan toonder	0	0	- ⁽⁶⁾	- ⁽⁶⁾
6 Uitgifte van vastgoedcertificaten	0	16	0	31
7 Uitgifte van rechten van deelneming en aandelen van ICB's				
<i>Belgische instellingen voor collectieve belegging</i>	18.306	20.325	9.707	11.385
<i>Buitenlandse instellingen voor collectieve belegging (waarvan Sicav's)</i>	12.394	12.174	6.065	5.986
Totaal	(12.079)	(12.142)	(6.056)	(5.980)
Totaal	30.700	32.499	15.772	17.371
8 Uitgifte van obligaties door de Belgische overheid ⁽⁴⁾				
OLOp ⁽⁵⁾	0	0	0	8
Staatsbons	1.298	1.284	541	434
Notering van warrants				
op aandelen	250	424	202	194
op indexen	255	138	93	80
op deviezen	333	298	23	245
Totaal	838	860	318	519

(1) Bruto-uitgiften van effecten in België.

(2) De cijfergegevens houden geen rekening met de uitgifte van certificaten die buitenlandse effecten vertegenwoordigen.

(3) Sinds de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen, is voor de doorlopende uitgifte van dergelijke certificaten een prospectus vereist.

(4) De middelen ingezameld via OLO's, op het einde van juni 2004 13.128 miljoen euro, zijn niet in deze tabel opgenomen.

(5) De "OLOp" zijn lineaire obligaties die bestemd zijn voor particulieren en waarvan de minimale coupure 200 euro bedraagt.

(6) Enkel beschikbaar op het einde van december.

Bron : Administratie van de Thesaurie, CBFA

4.2 Instellingen voor collectieve belegging

Tabel 28 : Instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht
(op het einde van de periode)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Juni 2004
Aantal Belgische instellingen einde periode								
Bevek	79	90	96	103	108	108	105	107
<i>Aantal compartimenten einde periode</i>	<i>636</i>	<i>1.139</i>	<i>1.499</i>	<i>1.851</i>	<i>1.951</i>	<i>1.987</i>	<i>1252⁽⁵⁾</i>	<i>1308⁽⁵⁾</i>
<i>waarvan monetair</i>							<i>16</i>	<i>17</i>
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen	6	12	12	14	16	16	16	17
Pensioenspaarfondsen ⁽¹⁾	13	12	12	11	10	10	11	11
Totaal	98	114	120	128	134	134	132	135
Vastgoedbevek ⁽²⁾	3	8	13	13	12	11	11	11
Vennootschappen in schuldvorderingen ⁽³⁾	7	9	9	9	9	10	10	10
Privak ⁽⁴⁾		1	1	1	2	2	2	2
Eindtotaal	108	132	143	151	157	157	155	158
Evolutie van het kapitaal (in miljoenen euro's)								
A. Inventariswaarde einde vorig jaar								
Bevek	17.899,7	26.443,4	42.681,9	60.433,7	72.823,3	77.549,3	68.897,0	74.091,4
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen	914,2	865,0	1.056,6	1.948,2	3.010,7	3.342,3	2.887,6	3.510,2
Pensioenspaarfondsen	4.607,3	5.825,2	8.065,1	7.959,9	7.680,3	7.427,7	6.473,0	7.447,0
	23.421,2	33.133,6	51.803,6	70.341,8	83.514,3	88.319,3	78.257,6	85.048,6
<i>waarvan monetair</i>							<i>1.730,0</i>	<i>1.886,0</i>
B. Inschrijvingen								
Bevek	11.590,3	19.205,9	22.931,1	31.704,1	25.118,2	17.359,5	18.898,4	10.254,8
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen	143,5	276,6	947,3	1.464,4	832,5	495,1	975,4	916,1
Pensioenspaarfondsen	314,5	436,1	402,8	484,0	477,4	451,7	450,8	214,5
	12.048,3	19.918,6	24.281,2	33.652,5	26.428,1	18.306,3	20.324,6	11.385,4
<i>waarvan monetair</i>							<i>1.031,6</i>	<i>624,8</i>
C. Terugbetalingen								
Bevek	6.177,8	7.954,9	10.831,8	15.730,9	13.738,4	14.077,6	16.135,6	7.956,7
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen	257,3	177,3	163,6	356,1	289,5	439,7	423,0	286,5
Pensioenspaarfondsen	229,1	317,5	344,4	489,1	504,3	353,8	297,1	292,4
	6.664,2	8.449,7	11.339,8	16.576,1	14.532,2	14.871,1	16.855,7	8.535,6
<i>waarvan monetair</i>							<i>724,4</i>	<i>410,4</i>
D. Netto inlagen								
Bevek	5.412,5	11.251,0	12.099,3	15.973,2	11.379,8	3.281,9	2.762,8	2.298,1
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen	-113,8	99,3	783,7	1.108,3	543,0	55,4	552,4	629,6
Pensioenspaarfondsen	85,4	118,6	58,4	-5,1	-26,9	97,9	153,7	-77,9
D = B - C	5.384,1	11.468,9	12.941,4	17.076,4	11.895,9	3.435,2	3.468,9	2.849,8
<i>waarvan monetair</i>							<i>307,2</i>	<i>214,4</i>
E. Kosten								
Bevek	297,7	466,6	639,0	999,6	976,8	902,8	885,9	482,6
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen	12,1	12,5	11,8	21,8	28,5	18,4	33,2	37,2
Pensioenspaarfondsen	58,5	74,9	75,7	63,2	58,3	65,2	69,1	54,5
	368,3	554,0	726,5	1.084,6	1.063,6	986,4	988,2	574,3
<i>waarvan monetair</i>							<i>14,5</i>	<i>8,4</i>
F. Beheerde activa einde periode								
Bevek	23.014,5	37.227,8	54.142,2	75.407,3	83.226,3	79.928,4	70.773,9	75.906,9
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen	788,3	951,8	1.828,5	3.034,7	3.525,2	3.379,3	3.406,8	4.102,6
Pensioenspaarfondsen	4.634,2	5.868,9	8.047,8	7.891,6	7.595,1	7.460,4	6.557,6	7.314,6
F = A + D - E	28.437,0	44.048,5	64.018,5	86.333,6	94.346,6	90.768,1	80.738,3	87.324,1
<i>waarvan monetair</i>							<i>2.022,7</i>	<i>2.092,0</i>
G. Inventariswaarde einde periode								
Bevek	26.443,4	42.681,9	60.433,7	72.823,3	77.549,3	68.897,0	74.091,4	77.539,9
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen	865,0	1.056,6	1.948,2	3.010,7	3.342,3	2.887,6	3.510,2	4.204,8
Pensioenspaarfondsen	5.825,2	8.065,1	7.959,9	7.680,3	7.427,7	6.473,0	7.447,0	8.061,5
	33.133,6	51.803,6	70.341,8	83.514,3	88.319,3	78.257,6	85.048,6	89.806,2
<i>waarvan monetair</i>							<i>1.886,0</i>	<i>2.127,0</i>
H. Kapitaalverloop								
Bevek	3.428,9	5.454,1	6.291,5	-2.584,0	-5.677,0	-11.031,4	3.317,5	1.633,0
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen	76,7	104,8	119,7	-24,0	-182,9	-491,7	103,4	102,2
Pensioenspaarfondsen	1.191,0	2.196,2	-87,9	-211,3	-167,4	-987,4	889,4	746,9
H = G - F	4.696,6	7.755,1	6.323,3	-2.819,3	-6.027,3	-12.510,5	4.310,3	2.482,1
<i>waarvan monetair</i>							<i>-136,7</i>	<i>35,0</i>

(1) Pensioenspaarfondsen erkend met toepassing van het K.B. van 22 december 1986.

(2) Beleggingsvennootschappen die beleggen in vastgoed en die erkend zijn met toepassing van het K.B. van 10 april 1995.

(3) Instellingen voor belegging in schuldvorderingen en die erkend zijn met toepassing van het K.B. van 29 november 1993.

(4) Beleggingsvennootschappen die beleggen in niet-genoteerde vennootschappen en groeibedrijven en die erkend zijn met toepassing van het K.B. van 18/4/1997.

(5) De vergelijking met de periode vóór 2000 geeft een gedeflateerd beeld, omdat andere criteria zijn gehanteerd. Vanaf oktober 2000 worden immers als gevolg van een gewijzigde administratieve praktijk niet langer alle statutair opgerichte compartimenten, maar enkel nog de werkelijk gecommmercialiseerde compartimenten ingeschreven. Dit leidt tot een vermindering van het aantal ingeschreven compartimenten vanaf oktober 2000.

De statutair opgerichte compartimenten van Belgische ICB's die vóór oktober 2000 werden ingeschreven, maar niet gecommmercialiseerd, werden in december 2003 daadwerkelijk van de lijst geschrapt.

De niet-gecommmercialiseerde compartimenten van buitenlandse ICB's werden sedert eind 2000 geleidelijk aan, in functie van de bijwerking van de dossiers, van de lijst geschrapt.

Tabel 29 : Evolutie van de netto-inlagen bij de buitenlandse instellingen voor collectieve belegging waarvan de aandelen en rechten van deelneming openbaar in België worden uitgegeven
(gegevens op het einde van de periode)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Juni 2004
Aantal instellingen							
per juridische vorm							
Sicav's	177	178	188	198	194	197	192
Beleggingsfondsen	73	79	76	76	70	70	66
	250	257	264	274	264	267	258
<i>Aantal compartimenten einde periode</i>	1.487	1.721	1.901	2.029	2.036	2.067	1.993
per categorie							
Instellingen met paspoort ICBE	206	219	227	239	230	218	215
<i>compartimenten</i>	1.282	1.530	1.732	1.880	1.891	1.925	1.863
Instellingen zonder paspoort ICBE	44	38	37	35	34	49	43
<i>compartimenten</i>	205	191	169	149	145	142	130
	250	257	264	274	264	267	258
Netto-inlagen (in miljoenen euro's)							
Inschrijvingen in België							
Sicav's	10.691,2	12.950,7	14.474,1	11.081,5	12.078,7	12.141,7	5.979,8
Beleggingsfondsen	108,6	188,0	116,7	51,3	315,0	32,7	6,2
	10.799,8	13.138,7	14.590,8	11.132,8	12.393,7	12.174,4	5.986,0
Terugbetalingen in België							
Sicav's	9.149,4	9.664,8	15.351,0	11.257,8	11.407,8	11.886,0	6.198,4
Beleggingsfondsen	90,4	113,1	103,1	41,5	173,5	53,0	96,1
	9.239,8	9.777,9	15.454,1	11.299,3	11.581,3	11.939,0	6.294,5
Netto-inlagen in België							
Sicav's	1.541,8	3.285,9	-876,9	-176,3	670,9	255,7	-218,6
Beleggingsfondsen	18,2	74,9	13,6	9,8	141,5	-20,3	-89,9
	1.560,0	3.360,8	-863,3	-166,5	812,4	235,4	-308,5

Bron : CBFA

Tabel 30 : In België verdeelde instellingen voor collectieve belegging, volgens beleggingsstrategie
(in miljarden euro's)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Juni 2004
Obligaties	24,35	27,50	30,63	30,25	29,88	32,83	31,22	31,73	32,35
Beleggingen met middellange looptijd	2,62	1,83	1,41	1,34	1,04	1,44	1,75	1,89	1,91
Monetaire beleggingen	8,00	6,15	4,86	4,56	3,80	5,03	6,29	5,71	6,54
Aandelen	6,56	10,44	18,55	31,98	40,26	37,36	24,71	26,72	28,19
Index met kapitaalbescherming	4,01	9,95	19,77	27,01	27,63	29,20	31,77	35,90	37,73
Gemengde	4,81	7,33	12,30	17,76	24,65	27,00	21,95	22,85	23,26
Pensioenspaarfondsen	4,60	5,81	7,98	7,95	7,68	7,41	6,40	7,42	8,07
Vastgoed	0,90	1,17	2,35	3,14	3,05	3,27	3,39	3,85	3,97
Privak	0,00	0,00	0,06	0,05	0,13	0,13	0,07	0,08	0,09
Diversen	0,01	0,01	0,03	0,04	0,10	0,03	0,02	0,02	0,10
Totaal	55,86	70,19	97,94	124,08	138,22	143,70	127,57	136,17	142,20

Bron : BVICB